

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 17
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2004

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων.
- Η φρασεολογία της υγιεινής και της ασφάλειας και αρχαιοελληνική ποίηση.
- Μυοσκελετική καταπόνηση νοσηλευτικού προσωπικού.
- Εργονομικοί κίνδυνοι σε εργαζόμενους στη βιομηχανία τύπου. Μέρος Ι: Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου.
- Πώς φτάσαμε στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων στην Ελλάδα.
- Πυξίδα: Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών (Μέρος Α)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

➤ Τα νέα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

- ✓ Καλές πρακτικές στους χώρους εργασίας. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τη συμβολή του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 1
- ✓ Πρόγραμμα αξιολόγησης της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα κινητά εργατόδια και τη σήμανση ΥΑΕ, στην Ελλάδα 1
- ✓ Κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας 1
- ✓ Επίσκεψη και ενημέρωση μαθητών για θέματα Υγείας & Ασφάλειας της Εργασίας 2
- ✓ Ο τομέας κατάρτισης του ΕΛΙΝΥΑΕ στην Αθήνα 2
- ✓ Δραστηριότητες παραρτήματος Θεσσαλονίκης 2
- ✓ Δραστηριότητες παραρτήματος Ιωαννίνων 3
- ✓ Δραστηριότητες παραρτήματος Τρίπολης 3

➤ Άρθρα

- ✓ Μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων. Του: Ν. Βαγιόκας 4
- ✓ Έχει ρίζες στην αρχαιοελληνική ποίηση η φρασεολογία της υγιεινής και της ασφάλειας; Του: Σ. Ζαχαρή 6
- ✓ Μυοσκελετική καταπόνηση νοσηλευτικού προσωπικού. Πρόληψη – Αντιμετώπιση: Η μέθοδος Paul Dotte. Της: Α. Ευδεά – Κικεμένη 8
- ✓ Γενικές αρχές αντιμετώπισης εργονομικών κινδύνων που μπορεί να προκαλέσουν μυοσκελετική καταπόνηση σε εργαζόμενους στη βιομηχανία τύπου Μέρως Ι: Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου. Της: Κ. Λώμη 10

➤ Πυξίδα για την υγεία και την ασφάλεια

- ✓ Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση επικινδύνων ουσιών (Μέρος Α') Επιμέλεια κειμένου: Σ. Δοντάς και Ξ. Κομηνός 13

➤ Λόγος και Εικόνα

- ✓ Ιπποκρατική Συλλογή – Εργονομία. Επιμέλεια: Κ. Λώμη 21

➤ Αλληλογραφία

- ✓ Περι κλινικής εκπαίδευσης ειδικευμένων ιατρών εργασίας (Θεσμικά αποπήματα-κακή πρακτική) 22

➤ Επικαιρότητα

- ✓ 32ο συνέδριο της ΓΣΕΕ 23
- ✓ Πώς φτάσαμε στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στην Ελλάδα. Του Γ.Γ. 24
- ✓ 17ο παγκόσμιο συνέδριο για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία 18-23 Σεπτεμβρίου 2005 Ορλάντο, Φλόριδα, ΗΠΑ 28
- ✓ Νομοθετικές εξελίξεις: Νόμος 3227/04 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας & άλλες διατάξεις» (31/Α/9-2-04). Επιμέλεια: Α. Δαΐκου 28
- ✓ Συνέδρια-Ημερίδες-Εκθέσεις Επιμέλεια: Κ. Καψάλη 29

➤ Βιβλιοπαρουσίαση

- ✓ «Σύγχρονη Εργονομία» Επιμέλεια: Κ. Λώμη 30

Σημείωμα της Σύνταξης

Έχουμε και στο παρελθόν ασχοληθεί με το θέμα των μυοσκελετικών παθήσεων στους χώρους εργασίας. Παρότι όλοι οι εργαζόμενοι έχουν κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής νοιώσει πόνους στη μέση ή στους ώμους τους, σπάνια συνειδητοποιούν τη σημασία του ζητήματος, πιθανώς επειδή τα ενοχλητικά συμπτώματα υποχωρούν μετά από σύντομο χρονικό διάστημα. Στο τεύχος αυτό αναπτύσσεται το πρόβλημα των μυοσκελετικών παθήσεων στους εργαζομένους στη βιομηχανία τύπου και τα νοσηλευτικά ιδρύματα. Οι κίνδυνοι από τη μεταφορά επικινδύνων εμπορευμάτων καθώς και η ταξινόμηση, η συσκευασία και η επισήμανση επικινδύνων ουσιών αποτελούν τη δεύτερη θεματική ενότητα. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά μηνυμάτων στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας είναι βασικός παράγοντας επιτυχίας της σχετικής πολιτικής. Οι ρίζες της γλώσσας αυτής αναζητούνται στην αρχαιοελληνική ποίηση και στις μορφές λόγου που αυτή ανέπτυξε.

Σημαντικό θέμα επικαιρότητας ήταν η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συνθήκες υγείας, ασφάλειας και υγιεινής στην εργασία που επικρατούν στη χώρα μας. Ολόκληρο το χρονικό του ζητήματος από την αρχική καταγγελία μέχρι και την απόφαση περιέχεται στις σελίδες του περιοδικού.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Περιοδικό του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας

Εκδότης:

Το Δ.Σ. του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.:

Βασίλειος Μακρόπουλος (Πρόεδρος)

Ανδρέας Κολλάς και Βασίλειος Κορκίδης (Αντιπρόεδροι)

Ιωάννης Αδαμάκης, Θεόδωρος Δέδες, Νικόλαος Θωμόπουλος,

Γεράσιμος Παπαδόπουλος, Δημήτριος Τζαβάρας

και Γεώργιος Χαμπηλομάτης (Μέλη)

Συντακτική Επιτροπή:

Νικόλαος Βαγιόκας, Εύη Γεωργιάδου,

Σπύρος Δοντάς, Εβίτα Καταγή

Τηλ.: 210 8200100, φαξ: 210 8200222

E-mail: periodical@elinayae.gr

Διεύθυνση στο ίντερνετ: <http://www.elinayae.gr/ekdoseis/periodiko.htm>

Διεύθυνση: Λιοσίων 143 και Θειραίου 6, 104 45 Αθήνα

ISSN: 1108-5916

Την έκδοση επιμελείται το Τμήμα Εκδόσεων του Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης. Οι απόψεις και οι αναλύσεις των άρθρων και των επιστολών δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις του περιοδικού.

Καλλιτεχνική Επιμέλεια - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:
ΑΡΤΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΑΒΕΕΕ Θέμιδος 25 Ρέντης 182 33
τηλ: 210.4831792, fax: 210.4831.794

Τα νέα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε

Καλές πρακτικές στους χώρους εργασίας. Ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τη συμβολή του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Το πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (European Agency for Safety and Health at Work) που φέρει τον τίτλο «Θεματικό κέντρο για την καλή πρακτική, τα συστήματα και τα προγράμματα» (Topic Centre on Good Practice, Systems and Programmes) σκοπό έχει να συλλέγει και να προωθεί καλές πρακτικές που έχουν ήδη εφαρμοσθεί με επιτυχία στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία.

Στο πρόγραμμα συμμετέχουν ινστιτούτα, πανεπιστήμια και δημόσιοι οργανισμοί από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες (Φιλανδία, Δανία, Γερμανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ισπανία, Βέλγιο και Ελλάδα). Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. έχει αναλάβει τη συλλογή και την επεξεργασία πληροφοριών από το χώρο της γεωργίας ενώ παράλληλα συμμετέχει και στην προετοιμασία της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας του 2005 η οποία είναι αφιερωμένη στο πρόβλημα του θορύβου στους χώρους εργασίας.

Πρόγραμμα αξιολόγησης της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα κινητά εργοτάξια και τη σήμανση ΥΑΕ, στην Ελλάδα

Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. συμμετέχει σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την ανάλυση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της πρακτικής εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας για θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας σχετικά με τις οδηγίες 92/57/ΕΟΚ «Προσωρινά ή κινητά εργοτάξια» και 92/58/ΕΟΚ «Σήμανση ασφάλειας και υγείας».

Συντονιστής του προγράμματος (Project leader) είναι η Eurogip (Groupement de l' Institution Prévention de la Sécurité sociale pour l' Europe) από τη Γαλλία και συμμετέχουν ερευνητικά ινστιτούτα από τις 15 χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης (μεταξύ άλλων τα Arbeitsgemeinschaft der Bau-Berufsgenossenschaften (Construction BG) (BAU-BG) Γερμανία, Allgemeine Unfallversicherungsanstalt (AUVA) Αυστρία, Universitat Politècnica de Catalunya

(UPC) Ισπανία, Stichting Arbouw Ολλανδία, Royal Society for the Prevention of Accidents (ROSPA) Αγγλία, Επιθεώρηση Εργασίας της Σουηδίας).

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της νομοθεσίας θα βασιστεί πάνω σε μεθοδολογία την οποία έχει σχεδιάσει η Eurogip και έχει εγκριθεί από την ΕΕ. Η συλλογή των στοιχείων θα γίνει μέσω δομημένων συνεντεύξεων η/και ερωτηματολογίων σε αυτούς που εμπλέκονται στην εφαρμογή της νομοθεσίας. Επίσης θα πραγματοποιηθούν επιτόπιες παρατηρήσεις σε χώρους εργασίας. Τέλος το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε θα συντάξει μία αναφορά αξιολόγησης για την Ελλάδα. Η διάρκεια του προγράμματος είναι 12 μήνες.

Από την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας στο ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στην Αθήνα.

Επίσκεψη και ενημέρωση μαθητών για θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας

Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση μαθητών στα θέματα υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας ξενάγησε στα γραφεία και τις εγκαταστάσεις του 20 μαθητές του Ενιαίου Λυκείου Αλίμου, στα πλαίσια του μαθήματος «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός» καθώς και 10 μαθητές του Ι.Ε.Κ Αγίου Στεφάνου με την ειδικότητα του «Ειδικού Δασικής

Προστασίας» στα πλαίσια του μαθήματος «Υγιεινή & Ασφάλεια – Πρώτες Βοήθειες». Οι μαθητές πληροφορήθηκαν για το θεσμό του τεχνικού ασφάλειας και του γιατρού εργασίας, τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων. Παρακολούθησαν σχετικές εκπαιδευτικές ταινίες και τους δόθηκε ενημερωτικό υλικό από τις εκδόσεις του Ινστιτούτου.

Ο τομέας κατάρτισης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στην Αθήνα

Ο τομέας κατάρτισης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στην Αθήνα από τις 19 έως τις 21 Ιανουαρίου 2004 υλοποίησε σεμινάριο μελών Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας. Το πρόγραμμα παρακολούθησαν 27 μέλη ΕΥΑΕ από διάφορες επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

Στη συνέχεια κατά το διάστημα 9/2/2004 – 5/3/2004 και κατόπιν αιτήματος του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών

Ελλάδος υλοποιήθηκε πρόγραμμα διάρκειας 133 ωρών στο οποίο εκπαιδεύτηκαν 6 νέοι τεχνικοί ασφάλειας του Οργανισμού.

Κατά την τρέχουσα περίοδο (9/3/2004 – 2/4/2004) υλοποιούνται δύο προγράμματα επιπέδου ΑΕΙ – ΤΕΙ, διάρκειας 70 ωρών.

Οι εκπαιδευόμενοι είναι 46 άτομα με τα προσόντα που ορίζει ο Ν.1568/85 και το Π.Δ. 294/88 τα οποία ασκούν τα καθήκοντα του Τεχνικού Ασφάλειας σε επιχειρήσεις ή πρόκειται να τους ανατεθούν μελλοντικά.

Τόσο το πρόγραμμα του Ο.Τ.Ε. όσο και τα δύο επόμενα που υλοποιούνται για τεχνικούς ασφάλειας εγκρίθηκαν ως προς το θεματολόγιο αλλά και όλες τις λεπτομέρειες της υλοποίησής τους με σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις.

Στον άμεσο προγραμματισμό του τομέα στην Αθήνα εντάσσεται η υλοποίηση σεμιναρίων τεχνικών ασφάλειας διάρκειας 100 ωρών (για τη μείωση της απαιτούμενης προϋπηρεσίας) και στη συνέχεια σεμιναρίων εργοδοτών και εργαζομένων επιχειρήσεων Β' και Γ' κατηγορίας σε θέματα άσκησης καθηκόντων τεχνικού ασφάλειας.

Δραστηριότητες παραρτήματος Θεσσαλονίκης

- Ο κύκλος των **σεμιναρίων** κατάρτισης για το έτος 2003 έκλεισε με την υλοποίηση 2 τμημάτων διάρκειας 35 ωρών το καθένα, που απευθύνονταν σε εργοδότες επιχειρήσεων οι οποίες κατατάσσονται στη Β' κατηγορία. Ο αριθμός των συμμετεχόντων ανήλθε συνολικά στα 47 άτομα.

Στις δραστηριότητες της κατάρτισης περιλαμβάνονται και 2 **ενδοεπιχειρησιακά σεμινάρια** εκπαίδευσης προσωπικού με θέμα: «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων» σε Λάρισα και Θεσσαλονίκη, διάρκειας 28 και 25 ωρών αντίστοιχα. Τα τμήματα αυτά παρακολούθησαν συνολικά 53 άτομα.

- Στα πλαίσια της κλαδικής μελέτης στον τομέα των μεταφορών, το παράρτημα με τη στήριξη της Ομοσπονδίας Υπαλληλικού Προσωπικού Αυτοκινήτων Ελλάδος (ΟΥΠΑΕ) διοργάνωσε δύο **ημερίδες** με θέμα: «Ασφαλής Μεταφορά Εμπορευμάτων». Οι εκδηλώσεις αυτές έλαβαν χώρα στις 6 και 13/12 στις αίθουσες των Εργατοϋπαλληλικών κέντρων της Πάτρας και του Πειραιά αντίστοιχα. Στόχος των ημερίδων ήταν η ενημέρωση των εμπλεκόμενων στις εμπορευματικές μεταφορές και τις μεταφορές επικίνδυνων φορτίων. Παρουσιάστηκαν θέματα όπως το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, η ασφαλής πρόσδεση και τα είδη των διακινούμενων φορτίων, οι υποχρεώσεις των οδηγών οχημάτων, οι ενέργειες επείγουσας ανάγκης, ο ρόλος του

Συμβούλου Ασφάλειας Μεταφοράς και τα προβλήματα επαγγελματικής υγείας των μεταφορέων. Το έντυπο υλικό που χορηγήθηκε στους συμμετέχοντες περιελάμβανε τις σημειώσεις των εισηγητών καθώς και ένα ειδικό ανώνυμο

ερωτηματολόγιο, του οποίου τα συμπεράσματα θα αξιολογηθούν από την επιστημονική ομάδα έργου της κλαδικής μελέτης του ΕΛΙΝΥΑΕ για τις μεταφορές.

Δραστηριότητες παραρτήματος Ιωαννίνων

Υλοποιήθηκε στα Ιωάννινα σεμινάριο επιμόρφωσης Τεχνικών Ασφάλειας από 12 Ιανουαρίου έως 13 Φεβρουαρίου 2004. Το **σεμινάριο** ήταν διάρκειας 78 ωρών και είχε θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων». Οι εκπαιδευόμενοι ήταν 17, επιπέδου ΑΕΙ και ΤΕΙ και είχαν τις προβλεπόμενες σύμφωνα με το Π.Δ.294/88 ειδικότητες. Πολλοί από αυτούς είτε ασκούν ήδη τα καθήκοντα του Τεχνικού Ασφάλειας σε επιχειρήσεις της Ηπείρου είτε πρόκειται να αναλάβουν τα καθήκοντα αυτά. Η επιμόρφωση περιελάμβανε 64 ώρες θεωρητικής κατάρτισης και

14 ώρες πρακτικής άσκησης. Το **σεμινάριο** εγκρίθηκε από το ΣΥΑΕ.

- Στις 28 & 29 Φεβρουαρίου 2004 υλοποιήθηκε **σεμινάριο** διάρκειας

10 ωρών για εργοδότες επιχειρήσεων Γ' κατηγορίας το οποίο παρακολούθησαν 21 άτομα.

- Στις 15 & 17 Μαρτίου 2004 θα

υλοποιηθεί **σεμινάριο** διάρκειας 10 ωρών για εργοδότες επιχειρήσεων Γ' κατηγορίας το οποίο θα παρακολουθήσουν 25 άτομα.

- Στις 19-25 Απριλίου 2004 θα υλοποιηθεί **σεμινάριο** διάρκειας 35 ωρών για εργοδότες επιχειρήσεων Β' Κατηγορίας το οποίο θα παρακολουθήσουν 25 άτομα

Το παράρτημα θα συνεχίσει την υλοποίηση των **σεμιναρίων για εργοδότες επιχειρήσεων Β' και Γ' κατηγορίας** σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών και Εμπόρων του νομού Ιωαννίνων.

Δραστηριότητες παραρτήματος Τρίπολης

- Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων πληροφόρησης του παράρτημα Τρίπολης αφού ολοκλήρωσε την ενημερωτική **δράση** στους νομούς Αρκαδίας και Κορινθίας, συνέχισε τις δράσεις του το χρονικό διάστημα 2-2-2004 έως 19-2-2004 με προγραμματισμένες επισκέψεις σε 36 επιχειρήσεις του νομού Αχαΐας. Κατά τη διάρκεια αυτών των επι-

σκέψεων πραγματοποιήθηκαν ενδεικτικές μετρήσεις θορύβου και φωτεινότητας, έγινε ενημέρωση τεχνικών ασφάλειας, γιατρών εργασίας, εργοδοτών, εργαζομένων και ΕΥΑΕ των παραπάνω επιχειρήσεων και χορηγήθηκαν δωρεάν εκδόσεις του Ινστιτούτου.

Το ΚΕΚ του παραρτήματος άρχισε την υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης για όλες τις κατηγορίες εκπαιδευομένων για το έτος 2004. Συγκεκριμένα θα υλοποιηθούν στις 17 & 18-04-2004 και 19 & 21-04-2004 δύο τμήματα σεμιναρίων επιμόρφωσης εργοδοτών για θέματα άσκησης καθηκόντων τεχνικού ασφάλειας σε επιχειρήσεις Γ' κατηγορίας διάρκειας 10 ωρών. Στη συνέχεια προγραμματίζεται η υλοποίηση προγραμμάτων για εργοδότες με θέματα άσκησης καθηκόντων τεχνικού ασφάλειας σε επιχειρήσεις Β' κατηγορίας, διάρκειας 35 ωρών καθώς και Μηχανικών ΑΕΙ ή ΤΕΙ που ασκούν ή πρόκειται να ασκήσουν τα καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας, διάρκειας 100 ωρών.

Καλείται κάθε ενδιαφερόμενος να υποβάλλει αίτηση για ένταξη σε συγκεκριμένο πρόγραμμα επιμόρφωσης. Για περισσότερες πληροφορίες τηλ. 2710-221100 κ. Καρακασίλη

Μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων

του Νικόλαου Βαγιόκα*

Νομοθεσία – Κανονισμοί

Επικίνδυνα εμπορεύματα χαρακτηρίζονται οι ουσίες εκείνες που μπορούν να προκαλέσουν ανεπιθύμητες επιπτώσεις σε περίπτωση ατυχήματος κατά τη μεταφορά τους. Οι παραπάνω επιπτώσεις οφείλονται κυρίως στις φυσικοχημικές ιδιότητες των μεταφερόμενων ουσιών. Πιθανή διαρροή και ανάφλεξη μιας εκρηκτικής ουσίας προκαλεί υπερπίεση και θερμική ακτινοβολία με δυσάρεστες επιπτώσεις τόσο για το κοινωνικό σύνολο όσο και για το περιβάλλον. Διασπορά τοξικού αερίου νέφους μεταφερόμενης ουσίας σε περίπτωση ατυχήματος μπορεί να προκαλέσει θανάσιμους τραυματισμούς στον παρακείμενο πληθυσμό.

Η ανάπτυξη της βιομηχανικής δραστηριότητας είχε ως επακόλουθο την αύξηση του μεταφορικού έργου επικίνδυνων ουσιών. Η μεταφορά των παραπάνω ουσιών στον ελλαδικό χώρο πραγματοποιείται κυρίως μέσω του οδικού δικτύου. Ακολουθούν η θαλάσσια, η σιδηροδρομική και τέλος, σε πολύ μικρό βαθμό, η αεροπορική μεταφορά.

Για τους παραπάνω λόγους θεσπίστηκαν διεθνείς κανονισμοί που καθορίζουν το θεσμικό πλαίσιο για την ασφαλή μεταφορά των επικίνδυνων προϊόντων. Οι κανονισμοί αυτοί έχουν ως στόχο τη μείωση της πιθανότητας ατυχήματος αλλά και στην περίπτωση που αυτό συμβεί, τον καθορισμό του τρόπου άμεσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης του συμβάντος από τις αρμόδιες αρχές.

Οι εθνικές και διεθνείς οδικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων στον ευρωπαϊκό χώρο, διέπονται από την «Ευρωπαϊκή Συμφωνία για τη Διεθνή Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Εμπορευμάτων» γνωστή ως «Συμφωνία ADR» από τα αρχικά Accord Dangerous Routier. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχεται τη συμφωνία ADR με την έκδοση της Οδηγίας 94/55ΕΚ. Ακόμη, με την Οδηγία 95/50/ΕΚ προχωρεί στο δειγματοληπτικό έλεγχο των οχημάτων που μεταφέρουν επικίνδυνα εμπορεύματα για τον έλεγχο εφαρμογής της Συμφωνίας ADR.

Η Ελλάδα επικύρωσε τη Συμφωνία ADR με το νόμο 1741/1987 και εναρμονίστηκε με την οδηγία 94/55ΕΚ με το Π.Δ. 104/99. Με το νόμο 1741/1987 ισχύει η συμφωνία ADR για τη διέλευση επικίνδυνων εμπορευμάτων από τον ελλαδικό χώρο (διεθνείς μεταφορές) και με το Π.Δ. 104/99 για τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων εντός του ελλαδικού χώρου (εθνικές μεταφορές).

Για τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων ισχύει η συνθήκη "COTIF", οι ενιαίοι κανονισμοί "CIM" και ο κανονισμός "RID". Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχεται τον κανονισμό RID με τις Οδηγίες 96/49/ΕΚ και 96/87/ΕΚ. Για τις αεροπορικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων ισχύουν οι σχετικές διατάξεις του "IATA" και οι τεχνικές οδηγίες "ICAO". Τέλος, για τις θαλάσσιες μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων ισχύει ο Διεθνής Ναυτιλιακός Κώδικας Επικίνδυνων Φορτίων (International Maritime Dangerous Goods Code).

Κατάταξη

Τα περισσότερα εμπορεύματα δε θεωρούνται αρκετά επικίνδυνα ώστε να απαιτείται η τήρηση ειδικών κανόνων κατά τη μεταφορά τους. Αρκετά όμως έχουν ιδιότητες

που εγκυμονούν κινδύνους, όπως τα εύφλεκτα, τα εκρηκτικά, τα διαβρωτικά και τα τοξικά. Για το λόγο αυτό τα επικίνδυνα εμπορεύματα ταξινομούνται βάσει των επικίνδυνων ιδιοτήτων τους.

Αρχικά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

- στην πρώτη ανήκουν αυτά που εξαιρούνται της διεθνούς οδικής μεταφοράς,
- στη δεύτερη ανήκουν αυτά των οποίων επιτρέπεται η οδική μεταφορά υπό ορισμένους όρους.

Τα επικίνδυνα εμπορεύματα της δεύτερης κατηγορίας ομαδοποιούνται σε κλάσεις. Τα είδη που ανήκουν σε κάθε κλάση δίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Κλάση	Κατηγορία επικίνδυνης ύλης
1	Εκρηκτικές ύλες και είδη
2	Αέρια
3	Εύφλεκτα υγρά
4.1	Εύφλεκτα στερεά
4.2	Ύλες υποκείμενες σε αυτόματο ή αυτογενή ανάφλεξη
4.3	Ύλες που εκλύουν εύφλεκτα αέρια σε επαφή με το νερό
5.1	Οξειδωτικές ύλες
5.2	Οργανικά υπεροξειδία
6.1	Τοξικές ύλες
6.2	Μολυσματικές ύλες
7	Ραδιενεργές ύλες
8	Διαβρωτικές ύλες
9	Διάφορες επικίνδυνες ύλες

Επισήμανση

Όλα τα οχήματα, που μεταφέρουν επικίνδυνες ύλες, πρέπει να φέρουν ειδικές σημάσεις για τον προσδιορισμό των επικίνδυνων ιδιοτήτων τους.

Η Συμφωνία ADR προβλέπει για όλα τα οχήματα μεταφοράς επικίνδυνων υλών δύο είδη σημάσεων:

- > τις πορτοκαλί πινακίδες αναγνώρισης της ύλης
- > τις ετικέτες κινδύνου

Οι ειδικές αυτές σημάσεις εξαρτώνται από τις ιδιότητες των μεταφερομένων υλών.

Οι πορτοκαλί πινακίδες φέρουν δύο αριθμούς αναγνώρισης:

- α) τον αριθμό αναγνώρισης κινδύνου, ο οποίος αναγράφεται στο πάνω μέρος και
- β) τον αριθμό αναγνώρισης της επικίνδυνης ύλης, ο οποίος αναγράφεται στο κάτω μέρος.

Οι πινακίδες αναγνώρισης της επικίνδυνης μεταφερόμενης ουσίας έχουν την παρακάτω μορφή:

33	Χαρακτηριστικός αριθμός κινδύνου (2 ή 3 ψηφία) (33: πολύ εύφλεκτο)
1088	Χαρακτηριστικός αριθμός ύλης (4 ψηφία) (1088: ακετάλη)

Ο αριθμός αναγνώρισης κινδύνου ορίζει το είδος των κινδύνων της μεταφερόμενης ύλης και αποτελείται από δύο ή τρία ψηφία. Το κάθε ένα από τα τρία ψηφία υποδεικνύει ένα συγκεκριμένο κίνδυνο.

*Ο κος Νικόλαος Βαγιόκας είναι Χημικός Μηχανικός, MSc, υπεύθυνος του παραρτήματος Θεσσαλονίκης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Ο αριθμός αναγνώρισης της επικίνδυνης ύλης (αριθμός UN) ορίζει την ακριβή ονομασία της ή την κατηγορία στην οποία αυτή κατατάσσεται. Με τον τρόπο αυτό αναγνωρίζεται η επικίνδυνη ύλη από τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και παροχής πρώτων βοηθειών, οι οποίες προβαίνουν στις κατάλληλες ενέργειες.

Σχήμα 1: Σήμανση επικίνδυνων εμπορευμάτων – Ετικέτες κινδύνου.

Συνοδευτικά έγγραφα

Κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων ο οδηγός θα πρέπει να έχει μαζί του ορισμένα απαραίτητα έγγραφα, τα οποία ονομάζονται συνοδευτικά έγγραφα μεταφοράς. Τα έγγραφα αυτά περιέχουν αναλυτικά στοιχεία για τις επικίνδυνες ιδιότητες των εμπορευμάτων και δίνουν οδηγίες σχετικά με την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών που μπορεί να δημιουργηθούν εξαιτίας ατυχημάτων. Με τον τρόπο αυτό ενημερώνουν τον οδηγό σχετικά με το φορτίο που μεταφέρει, διευκολύνουν τις αρμόδιες αρχές στον έλεγχο της νομιμότητας της μεταφοράς και πληροφορούν τους εμπλεκόμενους φορείς σε περίπτωση ατυχήματος για τους σωστούς τρόπους αντιμετώπισης του ατυχήματος και διαχείρισης των κινδύνων.

Τα συνοδευτικά έγγραφα μεταφοράς είναι:

- το έγγραφο μεταφοράς,
- οι γραπτές οδηγίες σε περίπτωση ατυχήματος,
- το πιστοποιητικό εγκρίσεως ADR και
- το πιστοποιητικό επαγγελματικής κατάρτισης οδηγού.

Σύμβουλος Ασφάλειας Μεταφοράς Επικίνδυνων Εμπορευμάτων (ΣΑΜΕΕ)

Ο θεσμός του Συμβούλου Ασφάλειας Μεταφοράς Επικίνδυνων Εμπορευμάτων (ΣΑΜΕΕ) εισάγεται στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο με την ΚΥΑ 64834/5491, με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας κατά την οδική και σιδηροδρομική μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων. Τα καθήκοντα του ΣΑΜΕΕ μπορούν να αναλάβουν διπλωματούχοι Χημικοί Μηχανικοί ή Μηχανολόγοι Μηχανικοί, οι οποίοι είναι κάτοχοι του αντίστοιχου πιστοποιητικού επαγγελματικής κατάρτισης ΣΑΜΕΕ.

Ο ΣΑΜΕΕ εξετάζει κατά πόσο τηρούνται οι κανόνες σχετικά με τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων και συμβουλεύει την επιχείρηση κατά τις εργασίες που αφορούν τη μεταφορά τους. Μεριμνά για την κατάρτιση ετήσιας αναφοράς προς τη διοίκηση της επιχείρησης ή ενδεχομένως προς τη Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας και Περιβάλλοντος του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών και την τοπική Αστυνομική Αρχή ως προς τις δραστηριότητες της επιχείρησης σχετικά με τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων.

Ο Σύμβουλος Ασφάλειας Μεταφοράς Επικίνδυνων Εμπορευμάτων μεριμνά κυρίως για τα ακόλουθα θέματα:

- τις διαδικασίες για την τήρηση των κανόνων αναγνώρισης των μεταφερόμενων επικίνδυνων εμπορευμά-

των,

- την πρακτική της επιχείρησης σχετικά με τη συνεκτίμηση, κατά την αγορά των μεταφορικών μέσων, κάθε ειδικής ανάγκης σε σχέση με τα μεταφερόμενα επικίνδυνα εμπορεύματα,

- τις διαδικασίες επιθεώρησης του υλικού που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά των επικίνδυνων εμπορευμάτων ή για ενέργειες φορτοεκφόρτωσης,

- το γεγονός ότι το αρμόδιο προσωπικό της επιχείρησης έχει λάβει κατάλληλη κατάρτιση η οποία και είναι γραμμένη στο φάκελό του,

- την εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση ατυχημάτων ή περιστατικών που μπορούν να πλήξουν την ασφάλεια κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων ή κατά τις ενέργειες φορτοεκφόρτωσης,

- την ανάλυση και εάν παραστεί ανάγκη, τη σύνταξη αναφοράς σχετικά με τα ατυχήματα, τα περιστατικά ή τις σοβαρές παραβάσεις που διαπιστώνονται κατά τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων ή κατά τις ενέργειες φορτοεκφόρτωσης,

- την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για να αποφευχθεί η επανάληψη ατυχημάτων, περιστατικών ή σοβαρών παραβάσεων,

- τη συνεκτίμηση των νομοθετικών προϋποθέσεων και των ιδιαίτερων αναγκών σε σχέση με τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων κατά την επιλογή και τη χρησιμοποίηση υπερβολών ή άλλων μεσαζόντων,

- την εξακρίβωση του κατά πόσον το προσωπικό που ασχολείται με τη μεταφορά των επικίνδυνων εμπορευμάτων ή τη φορτοεκφόρτωσή τους διαθέτει διαδικασίες εκτέλεσης και λεπτομερείς εντολές,

- την ευαισθητοποίηση στους κινδύνους που συνδέονται με τη μεταφορά των επικίνδυνων εμπορευμάτων ή τη φορτοεκφόρτωσή τους ,

- την εφαρμογή μεθόδων επιθεώρησης ώστε να εξασφαλίζεται η ύπαρξη στα μεταφορικά μέσα των εγγράφων και εξοπλισμών ασφαλείας που πρέπει να συνοδεύουν τις μεταφορές και τη συμμόρφωση των εν λόγω εγγράφων και εξοπλισμών με τις οικείες ρυθμίσεις,

- την εφαρμογή μεθόδων επιθεώρησης ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση των κανόνων σχετικά με τις ενέργειες φορτοεκφόρτωσης.

Ο κάθε ενδιαφερόμενος για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ΣΑΜΕΕ μπορεί να απευθυνθεί στον Πανελλήνιο Σύλλογο ΣΑΜΕΕ (<http://www.pssamee.gr>)

Βιβλιογραφία

[1]. Δ.Γ.Καλυβιώτης, Δ.Β.Κουλοχέρης, Κ.Π.Παπαδόπουλος και Κ.Ι.Στεργίου, (1999), «Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Εμπορευμάτων – Βασική Εκπαίδευση», Έκδοση Ιδρύματος Ευγενίδου, Αθήνα.

[2]. Δ.Γ.Καλυβιώτης και Κ.Π.Παπαδόπουλος, (1999), «Οδική Μεταφορά Επικίνδυνων Εμπορευμάτων – Μεταφορές με βυτία», Έκδοση Ιδρύματος Ευγενίδου, Αθήνα.

[3]. Δ.Γ.Καλυβιώτης, Δ.Β.Κουλοχέρης, Κ.Π.Παπαδόπουλος και Κ.Ι.Στεργίου, (2000), «Οδική Μεταφορά Εκρηκτικών Υλικών- Κλάσσης 1, Ραδιενεργών Υλικών – Κλάσσης 7», Έκδοση Ιδρύματος Ευγενίδου, Αθήνα.

[4]. Κ.Υ.Α. 64834/5491: Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 96/35 Ε.Κ. του Συμβουλίου της 3.6.1996 "σχετικά με το διορισμό και την επαγγελματική κατάρτιση συμβούλων ασφαλείας για την οδική, σιδηροδρομική και πλωτή μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων" της Οδηγίας 2000/18/ΕΚ της 17.4.2000 "για τις ελάχιστες απαιτήσεις που εφαρμόζονται στις εξετάσεις των υποψηφίων συμβούλων ασφαλείας".

Έχει ρίζες στην αρχαιοελληνική ποίηση η φρασεολογία της υγιεινής και της ασφάλειας;

του Στρατή Ζαχαρή*

Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς μια συγκριτική ανάλυση ανόμοιων φαινομενικά στοιχείων όπως της γλώσσας που χρησιμοποιείται στα θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας με την αρχαία ελληνική ποίηση.

Πόσο αιρετικό ακούγεται να συγκρίνει κανείς την αρχαία ελληνική ποίηση με τη φρασεολογία τέτοιων θεμάτων!

Και όμως, υπάρχουν πολλές και έντονες ομοιότητες μεταξύ μιας επιχειρηματικής κουλτούρας και γλώσσας, όπως είναι η πολιτική στην Υγιεινή και την Ασφάλεια, που διαθέτει ένα συγκεκριμένο γλωσσικό εργαλείο και της αρχαίας λογοτεχνίας, ιδιαίτερα δε της ποίησης. Συσχέτιση ενός παλιού επικοινωνιακού εργαλείου της κλασικής αρχαιότητας με ένα σύγχρονο πρακτικό εργαλείο: Είναι άραγε βλασφημία;

Εύκολα μπορεί κανείς να εντοπίσει αναλογίες περιεχομένου, μορφής και ύφους. Ποια είναι όμως η αξία μιας τέτοιας παρατήρησης; Όπως έχουμε μάθει από τους αρχαίους Έλληνες, η αξία αυτή έγκειται στα διδάγματα που μπορούν να αποκομισθούν με τη μεταφορά της γνώσης και της εμπειρίας των παλαιότερων γενεών στις νεότερες.

Ας αρχίσουμε λοιπόν από τα επιτεύγματα των «προγόνων» μας. Η αρχαιοελληνική ποίηση άνηψε και επέζησε επί αιώνες, προσελκύοντας πολλούς θαυμαστές. Σημαντικότερο χαρακτηριστικό της όμως δεν ήταν η αναμφισβήτητη εκφραστικότητα της, αλλά η κριτική της ικανότητα να συνενώνει πολλές και ποικίλες διαλέκτους σε μία κοινή γλώσσα.

Κατά τους πρώτους αιώνες, τα διάφορα ελληνικά φύλα είχαν διαφορετικές διαλέκτους, αλλά η ποίησή τους είχε κοινή γλώσσα. Τα ελληνικά φύλα συνδέονταν μεταξύ τους χάρη στις κοινές παραδόσεις και τα κοινά οράματα, που εκφράζονταν μέσω της ποίησης, η οποία συνέβαλε στη διαμόρφωση κοινών γλωσσών.

Η αρχαία ποίηση αποτέλεσε το συνδετικό υλικό, το συνεκτικό εργαλείο του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Η

κοινή γλώσσα δεν ήταν αποτέλεσμα μιας εντολής ή ενός διατάγματος κάποιου άρχοντα, δεν ήταν συνέπεια εξωτερικού καταναγκασμού, ούτε επιβλήθηκε από ισχυρότερους κατακτητές. Αντίθετα, ήταν το αποτέλεσμα μιας πολιτισμικής διαδικασίας. Η κοινή γλώσσα ήταν ένα είδος συναίνεσης, που πήγαζε από τις καλύτερες και ελκυστικότερες ποιητικές φόρμες. Ήταν δε τόσο αποτελεσματική, ευέλικτη και καινοτόμος αυτή η κοινή αποδεκτή γλώσσα, τόσο βαθιά ριζωμένη στο μυαλό και στις καρδιές των ανθρώπων, ώστε έφτασε να χρησιμοποιείται για πολλούς αιώνες από διάφορους λαούς σε

έναν αχανή γεωγραφικό χώρο, που απλωνόταν από το Αφγανιστάν έως την Ιβηρική χερσόνησο.

Οι σημερινές προσπάθειές μας στον χώρο της Υγιεινής και Ασφάλειας είναι παρόμοιες. Δεν επιχειρούμε άραγε να πετύχουμε έναν παραπλήσιο στόχο, δηλαδή τη διαμόρφωση και διατήρηση μιας κοινής και συνεπούς φιλοσοφίας στα θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας, η οποία θα σέβεται και θα ασπάζεται τη διαφορετικότητα; Ο επιχειρησιακός «απόγονος» έχει την ίδια φιλοδοξία με τον λυρικό «πρόγονό» του: να συγκροτήσει και να προωθήσει ένα κοινό όραμα, έναν τρόπο του «σκέπτεσθαι ασφαλώς».

Τόσο η στρατηγική για την Υγιεινή και την Ασφάλεια, όσο και η ποίηση έχουν να κάνουν με την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, την ανταλλαγή απόψεων, συναισθημάτων και αξιών. Και οι δύο μοιράζονται τη φιλοδοξία να επηρεάσουν τους ανθρώπους.

Στην Ελλάδα, μια βραχύωδη χερσόνησο με πληθώρα νησιών, καθένα από τα απομονωμένα αρχαία φύλα (Δωριείς, Αχαιοί, Ίωνες και Αιολείς) μιλούσε διαφορετική διάλεκτο. Η μεταξύ τους συνεννόηση ήταν δυσχερής. Εντούτοις, τα ποιήματα και οι στίχοι τους ήταν κατανοητά από όλους, καθώς, ανεξάρτητα από τη μητρική διάλεκτο του κάθε ποιητή, η μορφή και η γλώσσα των ποιημάτων καθοριζόταν από το είδος της ποίησης στο οποία αυτά ανήκαν.

Τρία ήταν τα είδη της ποίησης: η Επική, η Ελεγειακή και το Χορικό Μέλος (το οποίο εξελίχθηκε στην Τραγωδία και την Κωμωδία). Και τα τρία είδη αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της θρησκευτικής και πνευματικής ζωής.

Ας εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά καθενός από τα είδη αυτά:

Έπος ονομαζόταν η ηρωική ποίηση, που αφηγούταν τα κατορθώματα ενός ή περισσότερων θεών, ηρώων ή

*Ο κος Σ. Ζαχαρήs είναι Μηχανολόγος Μηχανικός, εργάζεται στην BP Hellas.

άλλων μυθικών μορφών. Η επική ποίηση εξυμνούσε το μεγαλείο και την ανωτερότητα, με ύφος γεμάτο στερεότυπα και με πληθώρα παροιμιών, αποφθεγμάτων και ρητών. Περιέγραφε τις ηγετικές πράξεις θεών και ηρώων, χρησιμοποιώντας αρχαϊσμούς και συντηρητικές εκφράσεις, αλλά παράλληλα εισήγαγε και «μοντερνισμούς» και καινοτομίες. Το γλωσσικό ύφος της επικής ποίησης δεν ήταν αυτό της καθημερινής γλώσσας, αλλά της επίσημης και η χρήση του δε γνώριζε γεωγραφικούς περιορισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επικού ποιήματος αποτελεί η Ιλιάδα, η οποία αποδίδεται στον Όμηρο.

Ελεγεία ονομαζόταν το είδος της ποίησης που εξέφραζε σκέψεις ή συναισθήματα και παρότρυνε τους ανθρώπους σε δράση. Τα συναισθήματα που

εκφράζονταν αφορούσαν συνήθως τον θρήνο για τους νεκρούς, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιείται το είδος αυτό για να ενθαρρύνει και να εμψυχώσει τους πολεμιστές στη μάχη. Ο Αρχίλοχος ο Πάριος, μισθοφόρος πολεμιστής, ήταν ευρύτατα γνωστός για τα ελεγειακά του ποιήματα.

Το **χορικό μέλος** αναδύθηκε από τους θρησκευτικούς ύμνους και άσματα, με τα οποία γινόταν επίκληση στους θεούς για προστασία. Το περιεχόμενο της ποίησης αυτής συνίστατο σε μια ιστορία, την οποία αφηγούνταν μια χορική ομάδα με μονόλογους και διάλογους. Αργότερα το είδος αυτό εξελίχθηκε στην τραγωδία και την κωμωδία, με την ευρεία ηθική και κοινωνική θεματική. Ο Θέσπις είναι ο πρώτος γνωστός δραματουργός, ενώ ο Σοφοκλής και ο Αισχύλος οι πιο φημισμένοι. Η ποίηση αυτή χρησιμοποιούταν στους δραματικούς διαλόγους, οι οποίοι ήταν πλούσιοι τόσο από λεξικολογική, όσο και από εκφραστική άποψη.

Σήμερα, το ύφος των επίσημων δηλώσεων, των εξαγγελιών πολιτικής και της κοινοποίησης κανονισμών αποτελεί έκφανση του *επικού ύφους*. Τα Επιχειρησιακά Οράματα, οι Επίσημες Ανακοινώσεις και οι Αναγγελίες Στόχων και Στρατηγικών συνιστούν προσπάθειες μετάδοσης οραμάτων και προτύπων στο κοινό, προκειμένου να το προσελκύσουν στη φιλοσοφία αυτή, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις να ορίσουν τι είναι επιτρεπτό και τι όχι.

Όταν συντάσσουμε ανακοινώσεις με περιγραφές ατυχημάτων ή εκδίδουμε ενημερωτικά φυλλάδια για την ασφάλεια, επιχειρούμε να επηρεάσουμε το κοινό, να προσελκύσουμε την προσοχή του, να του μεταδώσουμε συναισθήματα και να το παροτρύνουμε να πράττει το «σωστό», ανεξάρτητα από το τι κάνουν οι άλλοι.. Το ύφος που χρησιμοποιούμε είναι το ελεγειακό, πράγμα που εξηγεί γιατί μεταχειριζόμαστε ονόματα, ηλικίες, οικογενειακές καταστάσεις και οικεία πρόσωπα. Μπορεί να πει κανείς ότι «θρηνούμε», αλλά ταυτόχρονα παροτρύνουμε τον κόσμο να αποφεύγει τους κινδύνους. Η γνωστοποίηση περιστατικών

με κατάλληλο τρόπο μπορεί να αποτελέσει πηγή παρακίνησης για την αποτροπή άλλων επικίνδυνων καταστάσεων.

Όταν κάνουμε έλεγχο ασφάλειας, όταν αναπτύσσουμε συνεργασία με άλλες ομάδες για τη διάδοση της γνώσης ή όταν συντάσσουμε εκθέσεις επιθεωρήσεων διερευνήσεων και αξιολογήσεων, τότε είναι που εμφανίζεται στο προσκήνιο το τρίτο ποιητικό είδος, το χορικό μέλος.

Η αφήγηση δεν είναι παράσταση για ένα άτομο, αλλά αναζήτηση διαλόγου και συμμετοχής.

Όπως και στο αρχαίο ελληνικό δράμα, οι εκθέσεις αυτού του είδους έχουν μια εισαγωγική δήλωση, αντίστοιχη με την Πάροδο του χορού. Η συνέχεια της «παράστασης» επιφυλάσσει παράθεση γεγονότων και εξέταση παραδειγμάτων. Καθώς παρακολουθούμε την πλοκή να ξετυλίγεται, συζητούμε, αναλύουμε και τελικά καταλήγουμε σε συμπεράσματα, με μια καθαρτική κορύφωση και μια υπόσχεση και δέσμευση να προβούμε σε διορθωτικές ενέργειες. Τα κείμενα που ανταλλάσσουμε και οι συζητήσεις με τους άλλους τους ενθαρρύνουν και τους παροτρύνουν να προχωρήσουν σε συγκεκριμένες επιθυμητές ενέργειες, όπως συνέβαινε με τις δραματικές παραστάσεις των αρχαίων Ελλήνων χιλιάδες χρόνια πριν.

Έχουμε άραγε αποκομίσει κάποια διδάγματα από όλα αυτά; Τι μπορούμε να μεταφέρουμε από την εμπειρία της αρχαίας ελληνικής ποίησης στη σύγχρονη γλώσσα των θεμάτων Υγιεινής και Ασφάλειας;

- Η ρητορική μας, αλλά και ο γραπτός μας λόγος, με το ρυθμό και το λεξιλόγιό του πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στο κοινό μας, ώστε να το προσελκύσουν και να το παροτρύνουν με λεκτικά σχήματα και πρότυπα. Δεδομένου ότι ισχυριζόμαστε ότι «η Υγιεινή και η Ασφάλεια είναι θέμα όλων μας», οφείλουμε να διαμορφώσουμε τα σχετικά μηνύματα ώστε να είναι κατανοητά από όλους.

- Ο γραπτός λόγος μας πρέπει να είναι πλουσιότερος από τον προφορικό. Αναπτύσσουμε ένα λεξιλόγιο με πολλές τεχνητές λέξεις, πρέπει όμως να αποφύγουμε μια τεχνοκρατική γλώσσα. Πρέπει να είμαστε κατανοητοί, αν θέλουμε να εμπνέουμε το κοινό μας.

- Ο λόγος επηρεάζει τους ανθρώπους, πρέπει όμως να έχει το κατάλληλο ύφος. Ας μιλάμε λοιπόν απλά, αποφεύγοντας οποιαδήποτε χρήση ιδιωματικής γλώσσας.

- Η χρήση παραδειγμάτων, ρητών και αποφθεγμάτων αποσαφηνίζει τα πράγματα και καθιστά τα μηνύματα πιο διαπεραστικά.

- Μια επιτυχημένη τεχνική επικοινωνίας μπορεί να αντλήσει ιδέες από άλλες επικοινωνιακές μεθόδους, προκειμένου να βελτιωθεί και να επιτύχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η ανάπτυξη και προσαρμογή της σε νέες ιδέες και μεθόδους είναι ζωτικής σημασίας, όπως είναι και η πίστη στην καινοτομία.

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στην πολιτική

Υγιεινής και Ασφάλειας αφορά τη αειφορία της σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, τη διαφύλαξη γόνιμου τρόπου σκέψης που σχετίζεται με αυτά τα ζητήματα, καθώς και τη διάδοσή της σε διαφορετικά περιβάλλοντα και πολιτισμικά πλαίσια.

Αντλούμε χρήσιμο δίδαγμα από το γεγονός ότι μια μορφή λογοτεχνίας συνένωσε διαφορετικές τοπικές διαλέκτους και πολιτισμικά στοιχεία και το αποτέλεσμα άντεξε στο χρόνο (μερικές χιλιετίες), αποτελώντας μέχρι σήμερα πηγή έμπνευσης.

Το μυστικό της επιτυχίας κρύβεται στη φύση του αρχαίου αυτού επικοινωνιακού εργαλείου, στις διάφορες μορφές, τους ρυθμούς και τα ύφη του. Το περιεχόμενο είναι σημαντικό, αλλά εξίσου σημαντικός είναι και ο τρόπος μετάδοσής του, ο οποίος πρέπει να είναι απλός, καινοτόμος, συστηματικός και έξυπνος.

Σημ.: Το άρθρο είναι βασισμένο στο βιβλίο του **F. Adrados** «Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας».

Μυοσκελετική καταπόνηση νοσηλευτικού προσωπικού. Πρόληψη – Αντιμετώπιση: Η μέθοδος Paul Dotte

της **Αναστασίας Ξυδέα – Κικεμένη***

Τι συμβαίνει στη χώρα μας;

Η μυοσκελετική καταπόνηση του νοσηλευτικού προσωπικού αποτελεί ένα συνηθισμένο φαινόμενο στο συγκεκριμένο κλάδο που επιδεινώνεται σημαντικά από

καθώς και καταστάσεις με υψηλές απαιτήσεις, όπως εργασίες σε παρατεταμένη κάμψη, μεγάλος βαθμός αναπηρίας ή έλλειψη συνεργασίας του ασθενή.

Οι ενοχλήσεις που εμφανίζονται σε περισσότερο από το 1/3 των εργαζομένων μετά την έναρξη της εργα-

σίας, εντοπίζονται κυρίως στην οσφυϊκή και αυχενική μοίρα της σπονδυλικής στήλης (56%) και τα κάτω άκρα (34,3%). Οι παράγοντες που προάγουν τη μυοσκελετική καταπόνηση εκτός των συγκεκριμένων εργασιών του νοσηλευτή είναι μεταξύ άλλων η έλλειψη προσωπικού, ο φόρτος και η ένταση, οι λανθασμένες τεχνικές που χρησιμοποιούνται καθώς και η μη ικανοποιητική οργάνωση των ελληνικών νοσοκομείων και η ελλιπής επιμόρφωση σε θέματα ασφάλειας στην εργασία. Στην καθημερινή αντιμετώπιση των μυοσκελετικών προβλημάτων οι νοσηλευτές παίρνουν φάρμακα (39,7%) και συνεχίζουν μειώνοντας το ρυθμό της εργασίας ή ζητούν από άλλους συναδέλφους βοήθεια, γεγονός που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στη ροή της ιατρικής και νοσηλευτικής πράξης.

την έλλειψη προσωπικού, την ιδιαίτερη επιβάρυνση κυρίως των βοηθών νοσηλευτών και την έλλειψη επιμόρφωσης σε θέματα προάσπισης υγείας.

Ελληνικές μελέτες επιβεβαιώνουν τη συσχέτιση της εργασίας του νοσηλευτή με αυξημένη συχνότητα μυοσκελετικών ενοχλήσεων με συχνότερα εμφανιζόμενη πάθηση την οσφυαλγία, που συναντάται σε υψηλά ποσοστά (έως 85%) ανάλογα με την ηλικία, τη θέση και τη φυσική κατάσταση του εργαζόμενου. Βασική αιτία της μυοσκελετικής καταπόνησης θεωρούνται τα φορτία που δέχονται οι νοσηλευτές κυρίως κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, ανύψωσης, μετακίνησης ή μεταβίβασης ασθενών, ενώ ενοχοποιείται και η λανθασμένη στάση του σώματος στις προαναφερθείσες δραστηριότητες

Γιατί η πρόληψη είναι σημαντική;

Συγκριτικά με άλλες νόσους οι μυοσκελετικές παθήσεις αναδεικνύονται μόλις τις τελευταίες δεκαετίες, αφενός μεν γιατί σπάνια είναι θανατηφόρες και αφετέρου γιατί οι τεχνολογικές εξελίξεις στον εργασιακό χώρο μετατόπισαν το βάρος από τα κλασικά βαριά επαγγέλματα στα επαγγέλματα της παροχής των υπηρεσιών. Η μοιρολατρική σύνδεση των μυοσκελετικών ενοχλήσεων με το ίδιο το επάγγελμα (93,1% των νοσηλευτών στην Ελλάδα ταυτίζει την εργασία του με την εμφάνιση τέτοιων προβλημάτων) και η παρέμβαση μόνο

*Η κ. Αναστασία Ξυδέα – Κικεμένη είναι Βιολόγος – Υγιεινολόγος, επιστημονικός συνεργάτης ΕΣΔΥ.

στην αντιμετώπιση των συμπτωμάτων πρέπει να διαφοροποιηθεί, όταν στις περισσότερες χώρες της ΕΕ μειώνονται οι μυοσκελετικές παθήσεις με τα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Η πρόληψη στην εργασία είναι σημαντική προϋπόθεση για την προάσπιση της υγείας, τη διατήρηση της αποδοτικότητας των εργαζομένων, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και κατά συνέπεια την ποιότητα στις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας. Επομένως κάθε μέθοδος που βοηθά στη βελτίωση των τεχνικών και κάθε μοντέλο «καλής πρακτικής» πρέπει σύντομα να εφαρμοστεί και να αξιοποιηθεί και στη χώρα μας.

Ποια είναι η «Μέθοδος Χειρωνακτικής Διακίνησης Ασθενών» του Paul Dotte;

Η Μέθοδος της Χειρωνακτικής Διακίνησης Ασθενών που αναπτύχθηκε το 1965 στο Montpellier της Γαλλίας από τον φυσικοθεραπευτή P. Dotte αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια του νοσηλευτή γιατί μειώνει τη μυοσκελετική καταπόνηση εκπαιδευόντάς τον σε συγκεκριμένες στάσεις και κινήσεις. Επιπλέον βελτιώνει τις συνθήκες περίθαλψης του ασθενή δίνοντάς του τη δυνατότητα να ενεργοποιήσει τις όποιες δυνάμεις διαθέτει και να συνεργαστεί στις διαδικασίες νοσηλείας του.

Η υλοποίηση αυτής της μεθόδου δίνει μια νέα πραγματική πρόταση στη σωματική επιβάρυνση του νοσηλευτή που στο χώρο του νοσοκομείου προκύπτει από τρεις βασικές αιτίες

- τη συνήθως υποεκτίμηση της φυσικής του κατάστασης
- τη γενικά αμελητέα εφαρμογή εργονομικών λύσεων και βοηθημάτων και
- τις δεδομένες κανονιστικές ρυθμίσεις σχετικά με τη διακίνηση φορτίων.

Η φιλοσοφία της μεθόδου Dotte στηρίζεται στην ποιοτική βελτίωση της συμπεριφοράς και της επαγγελματικής εμπειρίας του νοσηλευτή στο χώρο που δραστηριοποιείται, χωρίς να παραβαίνει τις νόμιμες διατάξεις που αφορούν στις συνθήκες εργασίας και την προστασία των εργαζομένων.

Η εκπαίδευση στη «Μέθοδο της Χειρωνακτικής Διακίνησης Ασθενών» περιλαμβάνει 3 επίπεδα,

I. την εκπαίδευση σε ειδικές κινήσεις και στάσεις με τη δημιουργία ιδανικών συνθηκών εκμάθησης επεξεργασίας και εμπέδωσής τους,

II. τις κλινικές εφαρμογές της χειρωνακτικής διακίνησης με τη μεταφορά των στάσεων και κινήσεων στο χώρο εργασίας του νοσηλευτή και

III. τη μεθοδολογία και την παιδαγωγική στρατηγική της μεθόδου με γνώμονα και προτεραιότητα την πρακτική πλευρά της εκπαίδευσης, και παρέχει στο νοσηλευτή την ικανότητα

- να ελέγχει τις δικές του κινήσεις εφαρμόζοντας τους κατάλληλους χειρισμούς με τρόπο μη επιβαρυντικό για το μυοσκελετικό σύστημα
- να μεταφέρει και να εντάσσει τις γνώσεις του στη νοσηλευτική πράξη είτε πρόκειται για ασθενή, άτομο με μειωμένες δυνατότητες ή ηλικιωμένο είτε αυτή γίνεται στο νοσοκομείο είτε στο χώρο του ασθενή και

- να μπορεί να μεταδώσει τη φιλοσοφία και τον παιδαγωγικό σχεδιασμό στους συναδέλφους του δημιουργώντας πυρήνες εκπαίδευσης σε κάθε χώρο εργασίας.

Σημ.: Το κείμενο βασίζεται στην ημερίδα που διοργάνωσε ο Τομέας Επαγγελματικής & Βιομηχανικής Υγιεινής, της ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ, στις 27/2/2004, με θέμα: «Μυοσκελετική καταπόνηση νοσηλευτικού προσωπικού. Πρόληψη – Αντιμετώπιση: Η μέθοδος Paul Dotte»

Μεταξύ άλλων, το ΕΛΙΝΥΑΕ ενίσχυσε οικονομικά την παραπάνω εκδήλωση.

Γενικές αρχές αντιμετώπισης εργονομικών κινδύνων που μπορεί να προκαλέσουν μυοσκελετική καταπόνηση σε εργαζόμενους στη βιομηχανία τύπου

Μέρος I: Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου

της Κωνσταντίνας Λώμη*

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι εργονομικοί κίνδυνοι στη βιομηχανία τύπου, οι οποίοι μπορεί να προκαλέσουν μυοσκελετική καταπόνηση είναι η χειρωνακτική διακίνηση

Εικ. 1

φορτίου (1, 2, 3), οι επαναλαμβανόμενες κινήσεις (2, 4) καθώς και οι κίνδυνοι που συνεπάγεται η εργασία σε οθόνες οπτικής απεικόνισης (3). Στο πρώτο αυτό μέρος θα παρουσιαστούν συνοπτικά οι βασικές αρχές αντιμετώπισης της χειρωνακτικής διακίνησης φορτίου και στη συνέχεια οι προτεινόμενοι βάσει βιβλιογραφικών δεδομένων αλλά και καταγεγραμμένων καλών πρακτικών, τρόποι εφαρμογής αυτών των βασικών αρχών στη βιομηχανία τύπου.

Η βιβλιογραφική αυτή διερεύνηση των γενικών αρχών αντιμετώπισης των εργονομικών κινδύνων που έχουν επισημανθεί στη βιομηχανία Τύπου έγινε στο πλαίσιο της μελέτης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. σε συνεργασία με το Εργατικό Κέντρο Αθήνας, την Ομοσπονδία Μισθωτών Τύπου – Χάρτου καθώς και ελληνικές επιχειρήσεις, με σκοπό την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου στη Βιομηχανία Τύπου και Χάρτου. Κατά τη συνέχεια της μελέτης θα εκτιμηθούν οι εργονομικοί κίνδυνοι σε ελληνικές τυπογραφικές επιχειρήσεις και θα προταθούν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου

Ορισμός

Ως χειρωνακτική διακίνηση φορτίου νοείται, σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 397/1994, «κάθε μετατόπιση ή στήριξη φορτίου, από ένα ή περισσότερους εργαζόμενους, όπως η ανύψωση, η απόθεση, η ώθηση, η έλξη ή η μετακίνηση φορτίου, η οποία λόγω των χαρακτηριστικών της ή εξαιτίας δυσμενών εργονομικών συνθηκών, περιέχει κινδύνους ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων» (5).

Εικ. 2: ... ή χειρωνακτική διακίνηση φορτίου.

Πηγή: Η εικ. 2 είναι από την εφημερίδα Καθημερινή (16/3/04)

*Η κα Κων/να Λώμη είναι φυσικοθεραπεύτρια/εργονόμος, MSc, Lic Med Res, Κέντρο Ασφάλειας της Εργασίας, ΕΛΙΝΥΑΕ

Το μέγεθος του προβλήματος

Επικρατεί η αντίληψη ότι η τεχνολογική εξέλιξη μείωσε τη βαριά σωματική εργασία. Σύμφωνα όμως με την τρίτη ευρωπαϊκή έρευνα του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, η χειρωνακτική διακίνηση φορτίων όχι μόνο παραμένει σύνηθες φαινόμενο στους εργασιακούς χώρους της Ευρώπης, αλλά και το ποσοστό των εργαζομένων που εκτίθενται σ' αυτή έχει ελαφρώς αυξηθεί σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες. Το 2000 ήταν 37%, το 1995 33% και το 1990 31% (6). Εικ. 2

Υφίσταται ισχυρή συσχέτιση μεταξύ ανύψωσης βάρους, κινήσεων στην εργασία που απαιτούν εξάσκηση μεγάλης μυϊκής δύναμης και οσφυαλγίας, σύμφωνα με τη μεγαλύτερη έως τώρα επισκόπηση το 1997 του Εθνικού Ιδρύματος για την Επαγγελματική Ασφάλεια και Υγεία των ΗΠΑ (7). Η συσχέτιση αυτή επιβεβαιώθηκε και από την πρόσφατη έκδοση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην εργασία (8). Εικ. 1

Οι κακώσεις κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων στον εργασιακό χώρο τείνουν να γίνουν οι περισσότερο συνήθεις και οι περισσότερο πολυδάπανες. Εκτιμάται ότι μέχρι και το 1/3 όλων των επαγγελματικών κακώσεων σχετίζεται με τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου (9). Ειδικότερα, μελέτη στη βιομηχανία το 1980 έδειξε ότι το 26% από όλα τα αναφερθέντα ατυχήματα σχετίζονται με χειρωνακτική διακίνηση φορτίου και το 56% από αυτά οφείλονταν σε λανθασμένη χειρωνακτική ανύψωση (1, σ. 1).

Στρατηγική για τη μείωση των κακώσεων

Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 397/1994 ο εργοδότης οφείλει να μεριμνήσει για την αποφυγή της χειρωνακτικής διακίνησης φορτίων από τους εργαζόμενους. Όταν αυτό δεν είναι δυνατό, ο εργοδότης πρέπει να λάβει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για να δώσει στους εργαζόμενους τη δυνατότητα να μειώσουν τον κίνδυνο που αυτή ενέχει. Συγκεκριμένα ο εργοδότης:

- Αξιολογεί τις συνθήκες ασφάλειας και υγείας του συγκεκριμένου καθήκοντος, εξετάζοντας ιδίως τα χαρακτηριστικά του φορτίου.
- Μεριμνά για την αποφυγή ή τη μείωση του κινδύνου για κάκωση, εξετάζοντας ιδίως τα χαρακτηριστικά του εργασιακού περιβάλλοντος και τις απαιτήσεις της εργασίας.
- Λαμβάνει υπόψη τους εργαζόμενους που υπάγονται σε ευαίσθητες ομάδες κινδύνου
- Ενημερώνει και εκπαιδεύει τους εργαζόμενους για τα θέματα αυτά.
- Δίνει γενικές υποδείξεις και όποτε είναι δυνατό, ακριβείς πληροφορίες τόσο για το βάρος όσο και για το κέντρο βάρους του φορτίου εφόσον το περιεχόμενο είναι έκκεντρα τοποθετημένο.
- Διαβουλεύεται με τους εργαζόμενους (5).

Επομένως οι παρεμβάσεις του εργοδότη όσον αφορά την πρόληψη κάκωσης κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου, οφείλουν να εστιάζονται αφενός στο εργασιακό περιβάλλον και αφετέρου στον ίδιο τον εργαζόμενο.

A. Παρεμβάσεις στο εργασιακό περιβάλλον

Οι βασικές αρχές ενός προγράμματος πρόληψης που

απευθύνονται στο εργασιακό περιβάλλον είναι:

- *Αποφυγή της χειρωνακτικής διακίνησης φορτίου.*
Αυτό επιτυγχάνεται για παράδειγμα με τη χρήση μηχανικών μέσων.
- *Διευκόλυνση της χειρωνακτικής διακίνησης του φορτίου.*

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε μειώνοντας το βάρος του φορτίου, είτε το ύψος στο οποίο βρίσκεται, είτε την απόσταση μεταφοράς του. Μπορεί επίσης να αλλάξει το είδος της χειρωνακτικής διακίνησης. Για παράδειγμα να γίνεται με ώθηση του φορτίου αντί για έλξη. Άλλοι τρόποι για να γίνει ευκολότερη η χειρωνακτική διακίνηση φορτίου είναι η μείωση της συχνότητας ή η αύξηση των περιόδων ανάπαυσης καθώς και η διευρύνση των καθηκόντων μέσω ανασχεδιασμού της εργασίας.

- *Ελαχιστοποίηση της σωματικής καταπόνησης.*

Για να αποφευχθούν οι επίπονες στάσεις εργασίας (κάμψη και στροφή της σπονδυλικής στήλης) θα πρέπει τα αντικείμενα που θα μετακινηθούν να τοποθετούνται έτσι ώστε ο εργαζόμενος να έχει εύκολα πρόσβαση σ' αυτά. Επίσης ο χώρος εργασίας θα πρέπει να είναι επαρκής ώστε να επιτρέπει την άνετη κίνηση του εργαζόμενου. Το φορτίο τέλος θα πρέπει να έχει κατάλληλες λαβές και το βάρος του να είναι ομοιόμορφα κατανομημένο (10). Εικ. 3

Εικ. 3

B. Παρεμβάσεις που εστιάζονται στον εργαζόμενο

Εκπαίδευση

Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 397/1994, ο εργοδότης οφείλει να παρέχει στους εργαζόμενους ή/και στους εκπροσώπους τους γενικές υποδείξεις και, όποτε είναι δυνατό, ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το βάρος του φορτίου καθώς και το κέντρο βάρους της βαρύτερης πλευράς, εφόσον το περιεχόμενο μιας συσκευασίας είναι έκκεντρα τοποθετημένο. Οι εργαζόμενοι πρέπει να λαμβάνουν επαρκή εκπαίδευση και ακριβή ενημέρωση όσον αφορά την ορθή χειρωνακτική διακίνηση φορτίων και τους κινδύνους που διατρέχουν όταν οι δραστηριότητες αυτές δεν εκτελούνται κατά τρόπο σωστό (5).

Τόσο η χρήση των ειδικών μηχανικών βοηθημάτων όσο και η χειρωνακτική διακίνηση φορτίου απαιτεί κατάλληλη εκπαίδευση. Σύμφωνα με τη Δημόσια Αρχή της Βρετανίας για την Υγεία και Ασφάλεια (Health and Safety Authority) το περιεχόμενο της εκπαίδευσης για τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- το πώς αναγνωρίζεται η επικίνδυνη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου
- το πώς αναγνωρίζεται η δυναμικά επικίνδυνη χειρ. διακίνηση φορτίου και ο σωστός τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος
- η χρήση μηχανικών μέσων
- καλές πρακτικές

Η ίδια αρχή δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στην καταλλη-

λόγτητα των εκπαιδευτών και απαιτεί από τους εργοδότες την κατάλληλη εκπαίδευσή τους, δηλ.:

- να έχουν γνώση, δεξιότητες και εμπειρία στο αντικείμενο
- να έχουν παιδαγωγικές ικανότητες
- να μπορούν να κάνουν πρακτικές επιδείξεις
- να έχουν στη διάθεσή τους το κατάλληλο παιδαγωγικό υλικό

Επιπλέον «για να είναι αποτελεσματική η εκπαίδευση για τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου χρειάζεται να εφαρμοσθεί ως μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής του εργασιακού χώρου ή της εργασιακής ομάδας για τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου», επισημαίνει η Eithne Harley, σε μια προσπάθεια διερεύνησης των παραγόντων εκείνων που θα διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα και την επιτυχία της εκπαιδευτικής παρέμβασης (σ. 17, 9). Οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούνται είναι:

- Ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων.
- Ολόκληρο το εργασιακό περιβάλλον του εργαζομένου θα πρέπει να ενθαρρύνει ενεργητικά την εφαρμογή των νέων δεξιοτήτων.
- Η υποστήριξη των εργαζομένων να εφαρμόσουν αυτά που έμαθαν. Εδώ παίζουν σημαντικό ρόλο τόσο οι διευθυντές όσο και οι επιβλέποντες την εκπαίδευση.
- Η εκπαίδευση θα είναι περισσότερο αποτελεσματική όσο πιο κοντά είναι στην πραγματικότητα. Εκτός από τη θεωρία θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδική πρακτική άσκηση με χρήση ρεαλιστικών παραδειγμάτων για την κατανόηση των βασικών αρχών της χειρωνακτικής διακίνησης φορτίου.
- Επαναλαμβανόμενη εκπαίδευση κατά τακτά χρονικά διαστήματα, για όλους τους εργαζόμενους, καθώς το προσωπικό επιτήρησης που θα παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και θα προλαμβάνει την καθιέρωση κακών πρακτικών (12).

Γ. Εκτίμηση των κινδύνων

Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 397/1994, για την ορθή αξιολόγηση του κινδύνου που διατρέχει ο εργαζόμενος πρέπει να αναλύονται ταυτόχρονα πολλοί παράγοντες, όπως τα χαρακτηριστικά του φορτίου (π.χ. υπερβολικά βαρύ, ογκώδες, σε ασταθή ισορροπία), η απαιτούμενη σωματική προσπάθεια (π.χ. υπερβολικά κοπιώδης, σε ασταθή θέση σώματος), χαρακτηριστικά του εργασιακού περιβάλλοντος (π.χ. ανεπαρκής χώρος, ανώμαλο έδαφος, ακατάλληλη θερμοκρασία, υγρασία), καθώς και χαρακτηριστικά της εργασίας (π.χ. ανεπαρκής χρόνος σωματικής ανάπαυσης, μη ελεγχόμενος από τον εργαζόμενο ρυθμός εργασίας). Θα πρέπει τέλος να ληφθούν υπ' όψιν προσωπικοί παράγοντες κινδύνου όπως για παράδειγμα εάν ο εργαζόμενος έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα για τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου (5).

Το ευρωπαϊκό πρότυπο για «Ασφάλεια μηχανών – Ανθρώπινη σωματική απόδοση- Μέρος 2: Χειρωνακτικός χειρισμός μηχανών και των στοιχείων του»

Αυτό το ευρωπαϊκό πρότυπο το οποίο σχεδιάστηκε στα πλαίσια της οδηγίας 98/37 ΕΚ για την ασφάλεια των μηχανών, καθορίζει τις εργονομικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται κατά το σχεδιασμό μηχανών στις οποίες υφίσταται χειρωνακτικός χειρισμός, τόσο για επαγγελματική όσο και για οικιακή χρήση. Προτείνει μεθόδους εκτίμησης του κινδύνου που ενέχει η χειρωνακτική διακίνηση φορτίου.

Οι γενικές αρχές αυτού του προτύπου προς τους σχεδιαστές/ κατασκευαστές μηχανών για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια του χειριστή είναι:

- Ο σχεδιαστής/κατασκευαστής θα πρέπει να αναγνωρίσει εάν υφίστανται κίνδυνοι κατά την εκτέλεση χειρωνακτικού χειρισμού. Εάν ναι, θα πρέπει να ακολουθήσει το συγκεκριμένο μοντέλο εκτίμησης του κινδύνου που προτείνει το πρότυπο.
- Ο σχεδιαστής/κατασκευαστής θα πρέπει να άρει τον κίνδυνο για κάκωση εξαλείφοντας την ανάγκη για χειρωνακτικές δραστηριότητες στη μηχανή ή σε στοιχεία αυτής. Εάν αυτό δεν είναι εφικτό πρέπει να παρέχει τεχνικά βοηθήματα ή να επανασχεδιάσει τη μηχανή.
- Ο σχεδιαστής/κατασκευαστής θα πρέπει να παρέχει τεχνικές οδηγίες για την κατάλληλη χρήση της μηχανής βάσει της εκτίμησης κινδύνου και των τεχνικών οδηγιών χρήσης της (11).

Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου στη βιομηχανία τύπου

Τι συγκεκριμένα σημαίνει χειρωνακτική διακίνηση φορτίου στη βιομηχανία Τύπου;

«Η χειρωνακτική διακίνηση φορτίων στη βιομηχανία τύπου περιλαμβάνει την μετακίνηση χαρτιού είτε ως ακατέργαστο υλικό, είτε ως τυπωμένο χαρτί, είτε ως τελικό προϊόν. Το χαρτί μπορεί να είναι σε μορφή ελεύθερων φύλλων χάρτου, πακέτων, σε μορφή κυλίνδρων ή παλέτας. Το σήκωμα φύλλων χαρτιού είναι συνηθισμένο στην βιομηχανία και συχνά το βάρος είναι αξιοσημείωτο. 500 φύλλα των 170 γραμ./μ² χαρτιού μεγέθους 640 χιλ. X 900 χιλ. ζυγίζουν 49 κιλά, ενώ η ίδια ποσότητα και μέγεθος 90 γραμ/μ² χαρτιού ζυγίζουν 26 κιλά. Παρόμοιες ποσότητες χαρτιού θα μετακινηθούν πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ημέρας από τους αποθηκάρους, τους χειριστές πρέσας, τους χειριστές χαρτοκοπτικών μηχανών και άλλους» (1, σ. 2).

Εικ. 4

Εικ. 4.

Αλλά και «το στήσιμο και ξεστήσιμο μεγάλων ρολών φωτογραφικού υλικού μπορεί επίσης να προκαλέσει προβλήματα. Τα ρολά αυτά μπορεί να ζυγίζουν 13,6 – 22,7 κιλά, και εκτός από το βάρος τους μπορεί να είναι άβολα στον χειρισμό λόγω του όγκου τους, να είναι δύσκολη η πρόσβαση σε αυτά, ή τέλος μπορεί η διακίνησή τους να

(» συνέχεια στη σελίδα 17)

Πυξίδα για την υγεία και την ασφάλεια

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ (ΜΕΡΟΣ Α')

ΠΥΞΙΔΑ Ν° 16

Γενικά	Οι ουσίες που χρησιμοποιούνται διεθνώς στους χώρους εργασίας υπερβαίνουν σήμερα τις εκατό χιλιάδες. Τα παρασκευάσματα (μίγματα ουσιών) είναι ασφαλώς πολύ περισσότερα. Είναι, συνεπώς, εξαιρετικά πολύπλοκο το πρόβλημα της αντιμετώπισης των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια. Ο απλούστερος τρόπος αντιμετώπισής του είναι η ταξινόμηση των ουσιών σε λίγες βασικές κατηγορίες και η κατάλληλη επισήμανσή τους με εύκολα αναγνωρίσιμα σύμβολα.
Τα σύμβολα	Οι οδηγίες 67/548/ΕΟΚ (για τις ουσίες) και 88/379/ΕΟΚ (για τα παρασκευάσματα) καθορίζουν τις αρχές της σχετικής ταξινόμησης. Η Υ.Α.378/94 αποτελεί συμμόρφωση της πρώτης οδηγίας και ορίζει, μεταξύ άλλων, τις βασικές έννοιες για τις επικίνδυνες ουσίες (π.χ. τοξικές, εύφλεκτες κλπ) και τα αντίστοιχα σύμβολά τους:
Οι φράσεις κινδύνου	Στην Υ.Α.378/94 περιέχονται τυποποιημένες φράσεις που περιγράφουν τον κίνδυνο από τη χρήση κάποιων ουσιών. Η σχετική κωδικοποίηση είναι διεθνής: Φράσεις R – Τυποποιημένες Φράσεις Κινδύνου (όπου R=risk) R1 «Εκρηκτικό σε ξηρή κατάσταση» R2 «Κίνδυνος εκρήξεως από τράνταγμα, τριβή, φωτιά ή άλλες πηγές ανάφλεξης» R3 «Πολύ μεγάλος κίνδυνος εκρήξεως από τράνταγμα, τριβή, φωτιά ή άλλες πηγές ανάφλεξης» R4 «Σχηματίζει πολύ ευαίσθητες εκρηκτικές μεταλλικές ενώσεις» R5 «Θέρμανση μπορεί να προκαλέσει εκρήξη» R6 «Εκρηκτικό σε επαφή ή χωρίς επαφή με τον αέρα» R7 «Μπορεί να προκαλέσει πυρκαγιά» R8 «Σ' επαφή με καύσιμο υλικό μπορεί να προκαλέσει φωτιά» R9 «Εκρηκτικό όταν αναμιχθεί με καύσιμα υλικά» R10 «Εύφλεκτο» R11 «Πολύ εύφλεκτο» R12 «Εξαιρετικά εύφλεκτο»

**Οι φράσεις
κινδύνου
(συνέχεια)**

R13	«Εξαιρετικά εύφλεκτο υγροποιημένο αέριο»
R14	«Αντιδρά βίαια με νερό»
R15	«Σε επαφή με το νερό ελευθερώνονται πολύ εύφλεκτα αέρια»
R16	«Εκρηκτικό όταν αναμιχθεί με οξειδωτικές ουσίες»
R17	«Αυτοαναφλέγεται στον αέρα»
R18	«Κατά τη χρήση μπορεί να σχηματίσει εύφλεκτα /εκρηκτικά μίγματα ατμού/ αέρος»
R19	«Μπορεί να σχηματίσει εκρηκτικά υπεροξειδία»
R20	«Βλαβερό όταν εισπνέεται»
R21	«Βλαβερό σε επαφή με το δέρμα»
R22	«Βλαβερό σε περίπτωση κατάποσης»
R23	«Τοξικό όταν εισπνέεται»
R24	«Τοξικό σε επαφή με το δέρμα»
R25	«Τοξικό σε περίπτωση κατάποσης»
R26	«Πολύ τοξικό όταν εισπνέεται»
R27	«Πολύ τοξικό σε επαφή με το δέρμα»
R28	«Πολύ τοξικό σε περίπτωση κατάποσης»
R29	«Σε επαφή με το νερό ελευθερώνονται τοξικά αέρια»
R30	«Κατά τη χρήση γίνεται πολύ εύφλεκτο»
R31	«Σε επαφή με οξέα ελευθερώνονται τοξικά αέρια»
R32	«Σε επαφή με οξέα ελευθερώνονται πολύ τοξικά αέρια»
R33	«Κίνδυνος αθροιστικών επιδράσεων»
R34	«Προκαλεί εγκαύματα»
R35	«Προκαλεί σοβαρά εγκαύματα»
R36	«Ερεθίζει τα μάτια»
R37	«Ερεθίζει το αναπνευστικό σύστημα»
R38	«Ερεθίζει το δέρμα»
R39	«Κίνδυνος πολύ σοβαρών μονίμων βλαβών υγείας»
R40	«Πιθανοί κίνδυνοι μονίμων βλαβών υγείας»
R41	«Κίνδυνος σοβαρής βλάβης των ματιών»
R42	«Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση με εισπνοή»
R43	«Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση σε επαφή με το δέρμα»
R44	«Κίνδυνος έκρηξης εάν θερμανθεί σε κλειστή ατμόσφαιρα»
R45	«Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο»
R46	«Μπορεί να προκαλέσει κληρονομική γενετική βλάβη»
R47	«Μπορεί να προκαλέσει εκ γενετής παραμορφώσεις»
R48	«Κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας κατόπιν παρατεταμένης έκθεσης»
R49	«Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο όταν εισπνέεται»
R50	«Κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας κατόπιν παρατεταμένης έκθεσης»
R51	«Τοξικό για τους υδρόβιους οργανισμούς»
R52	«Βλαβερό για τους υδρόβιους οργανισμούς»
R53	«Μπορεί να προκαλέσει μακροχρόνιες δυσμενείς επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον»
R54	«Τοξικό για τη χλωρίδα»
R55	«Τοξικό για την πανίδα»
R56	«Τοξικό για τους οργανισμούς του εδάφους»
R57	«Τοξικό για τις μέλισσες»
R58	«Μπορεί να προκαλέσει μακροχρόνιες δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον»

**Οι φράσεις
κινδύνου
(συνέχεια)**

R59	«Επικίνδυνο για τη στιβάδα του όζοντος»
Συνδυασμοί R φράσεων	
R14/15	«Αντιδρά βίαια σε επαφή με το νερό εκλύοντας αέρια πολύ εύφλεκτα»
R15/29	«Σε επαφή με νερό ελευθερώνονται τοξικά, λίαν εύφλεκτα»
R20/21	«Βλαβερό όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R21/22	«Βλαβερό σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R20/22	«Βλαβερό όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R20/21/22	«Βλαβερό όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R23/24	«Τοξικό όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R24/25	«Τοξικό σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R23/25	«Τοξικό όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R23/24/25	«Τοξικό όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R26/27	«Πολύ τοξικό όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R27/28	«Πολύ τοξικό σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R26/28	«Πολύ τοξικό όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R26/27/28	«Πολύ τοξικό όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R36/37	«Ερεθίζει τα μάτια και το αναπνευστικό σύστημα»
R37/38	«Ερεθίζει το αναπνευστικό σύστημα και το δέρμα»
R36/38	«Ερεθίζει τα μάτια και το δέρμα»
R36/37/38	«Ερεθίζει τα μάτια, το αναπνευστικό σύστημα και το δέρμα»
R39/23	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται»
R39/34	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων σε επαφή με το δέρμα»
R30/25	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων σε περίπτωση κατάποσης»
R39/23/24	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R39/23/25	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R39/24/25	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R39/23/24/25	«Τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R39/26	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται»
R39/27	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων σε επαφή με το δέρμα»
R39/28	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων σε περίπτωση κατάποσης»
R39/26/27	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R39/27/28	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R39/26/27/28	«Πολύ τοξικό: κίνδυνος πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περι-

**Οι φράσεις
κινδύνου
(συνέχεια)**

R40/20	πτωση κατάποσης» «Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται»
R40/21	«Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων σε επαφή με το δέρμα»
R40/22	«Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων σε περίπτωση κατάποσης»
R40/20/21	«Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R40/21/22	«Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται»
R40/20/21/22	«Βλαβερό: πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R40/43	«Δύναται να προκαλέσει ευαισθητοποίηση μέσω της εισπνοής και σε επαφή με το δέρμα»
R48/20	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται»
R48/21	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε επαφή με το δέρμα»
R48/22	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε περίπτωση κατάποσης»
R48/20/21	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R48/20/22	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R48/21/22	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R48/20/21/22	«Βλαβερό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R48/23	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται»
R48/24	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε επαφή με το δέρμα»
R48/25	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε περίπτωση κατάποσης»
R48/23/24	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται και σε επαφή με το δέρμα»
R48/23/25	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται και σε περίπτωση κατάποσης»
R48/24/25	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»
R48/23/24/25	«Τοξικό: κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας ύστερα από παρατεταμένη έκθεση όταν εισπνέεται, σε επαφή με το δέρμα και σε περίπτωση κατάποσης»

(» συνέχεια από σελίδα 12)

γίνεται σε στενό χώρο» (12, σ. 85.11).

Σε ποιο βαθμό εκτίθενται οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία Τύπου στη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου?

Σε πρόσφατη μελέτη από τη Γαλλία επισημαίνεται ότι το 26,7% των εργαζομένων στη βιομηχανία Τύπου και Χάρτου ανέφεραν την παρουσία χειρωνακτικής διακίνησης φορτίου στην εργασία τους. Στη μελέτη αυτή στην οποία συμμετείχαν 48.190 εργαζόμενοι, επισημαίνεται επίσης ότι οι εργαζόμενοι αυτοί ανήκουν στην κατηγορία εκείνων των επαγγελματιών που εμφανίζουν υψηλότερη έκθεση από το μέσο όρο του ποσοστού αναφερόμενης έκθεσης σε χειρωνακτική διακίνηση φορτίου (13).

Σύμφωνα με αδρές εκτιμήσεις το 30% όλων των αναφερόμενων ατυχημάτων στην βιομηχανία Τύπου γενικά, σχετίζονται με τη διακίνηση υλικών. Το μέγεθος του προβλήματος ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος της βιομηχανίας, το προϊόν και τον εξοπλισμό. Πολλοί τόνοι χαρτιού μπορεί να μετακινούνται καθημερινά ακόμα και σε εταιρείες με προσωπικό λιγότερο από 20 άτομα (οι οποίες είναι και η πλειοψηφία) (1, σ.1). Κακές δε τεχνικές κατά τη μεταφορά, έλξη ή ώθηση φορτίου προκαλούν περισσότερο από το 25% των αναφερομένων κακώσεων στη βιομηχανία Τύπου (2).

Ποιοι διατρέχουν κίνδυνο

Αν και μερικοί εργαζόμενοι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ο οποιοσδήποτε μπορεί να υποστεί κάκωση κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου. Αυτός είναι και ο λόγος που οι επικίνδυνες δραστηριότητες χειρωνακτικής διακίνησης πρέπει όσο το δυνατόν να αποφεύγονται. Εάν αυτό δεν είναι εφικτό θα πρέπει να αξιολογηθούν και να ληφθούν μέτρα μείωσης του κινδύνου. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις εξής ομάδες εργαζομένων:

- νεοπροσληθέντες και λιγότερο έμπειροι εργαζόμενοι
- μεγαλύτεροι σε ηλικία εργαζόμενοι
- εργαζόμενοι που έχουν ήδη υποστεί κάκωση
- έγκυες εργαζόμενες (2).

Στρατηγική για τη μείωση των κακώσεων

Οι ενέργειες χειρωνακτικής διακίνησης που ενδέχεται να προκαλέσουν κάκωση πρέπει να προσδιορισθούν και να εξετασθεί η διαδικασία παραγωγής από την παραλαβή των υλικών διαμέσου της αποθήκης και του μηχανοστασίου έως την παράδοση. Χρειάζεται να αναλυθεί το κάθε στάδιο. Χειρωνακτική διακίνηση φορτίου μπορεί να γίνεται σε μεγάλο βαθμό ακόμη και στους χώρους συντήρησης ή αποθήκευσης.

Πρέπει να χρησιμοποιούνται μηχανικά βοηθητικά μέσα όταν αυτό είναι δυνατό, για παράδειγμα ανυψωτικά τραπέζια, βοηθητικά τεχνικά μέσα για αυτόματη τροφοδότηση ή/και περιστροφή στοιβών χαρτιού και συστήματα ταινιών μεταφοράς. Θα πρέπει να υπάρχουν βοηθητικά μέσα ακόμα και για μεταφορά αντικειμένων σε μικρές αποστάσεις (1).

Άλλοι τρόποι που προτείνονται για να μειωθεί ο κίνδυνος είναι:

- Μείωση του βάρους ή του μεγέθους του φορτίου, αγοράζοντας για παράδειγμα μικρότερου μεγέθους χαρτί.

- Αναδιοργάνωση του συγκεκριμένου καθήκοντος ούτως ώστε να μειωθεί η απαιτούμενη από τον εργαζόμενο προσπάθεια.
- Προσαρμογή του ύψους εργασίας στον εργαζόμενο.
- Βελτίωση του σχεδιασμού του χώρου εργασίας για να γίνει περισσότερο αποτελεσματική η εργασία.
- Εξασφάλιση λογικών συνθηκών θερμοκρασίας στο εργασιακό περιβάλλον.
- Εξασφάλιση επαρκούς εργασιακού χώρου (2).

Παράλληλα με τα παραπάνω μέτρα μεγάλη σημασία έχει η εκπαίδευση των εργαζομένων σε κατάλληλες τεχνικές για τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου (1).

Χειρισμός φύλλων χαρτιού και άλλων αντικειμένων

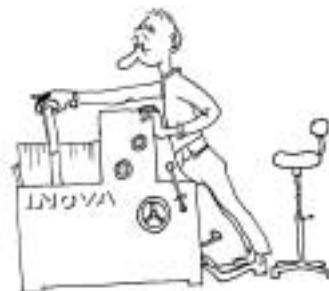
Όπως προαναφέρθη η χειρωνακτική διακίνηση φύλλων χαρτιού είναι συνηθισμένο φαινόμενο στη βιομηχανία και συχνά το βάρος είναι αξιοσημείωτο. Κατά την αξιολόγηση αυτών των εργασιών θα πρέπει να τεθούν τα παρακάτω ερωτήματα:

α. Πρέπει το χαρτί να μετακινηθεί χειρωνακτικά ή θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί βοηθητικό μέσο, για παράδειγμα «στροφεία στοίβας χαρτιού» ή ανυψωτικό τραπέζι;

β. Είναι το πακέτο χαρτιού έτσι σχεδιασμένο ή τοποθετημένο ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο βολικό στο

χειρισμό; Μπορεί να μειωθεί ή να ελαχιστοποιηθεί το να κρατά κανείς το χαρτί σε απόσταση ενός βραχίονα καθώς σκύβει προς το τραπέζι ή τη μηχανή; Θα μπορούσε η χρήση βοηθητικών μέσων να μειώσει την καταπόνηση;

Εικ. 4

Εικ. 4

γ. Είναι το χαρτί στο πιο βολικό ύψος για ανύψωση δηλ. μεταξύ 90 και 120 εκ. από το έδαφος;

δ. Πόσο πρέπει οι εργαζόμενοι να τεντώνουν τα χέρια τους για να πιάνουν κάτι με ασφαλή τρόπο; Από ποιο και σε ποιο ύψος σηκώνεται το χαρτί; Μπορεί να μειωθεί η ανάγκη να περπατήσει κανείς με αυτό ή να στρίβει καθώς το σηκώνει;

ε. Αν το χαρτί αγοράζεται πακεταρισμένο είναι τα πακέτα λογικού βάρους; Θα μπορούσε η μείωση του βάρους κάνει πιο έντονο το ρυθμό εργασίας;

ζ. Είναι το χαρτί σε μορφή πακέτου και επομένως σταθερό ή είναι σε ελεύθερη μορφή και μεταφέρεται σε παλέτα και επομένως κρατιέται δυσκολότερα και δεν σταθεροποιείται;

στ. Μπορούν όλοι οι εργαζόμενοι να σηκώσουν το δεδομένο πακέτο χαρτιού με ασφάλεια υπό κανονικές συνθήκες εργασίας, λαμβάνοντας υπ' όψιν την ηλικία, το φύλο, και τη συχνότητα του σηκώματος;

Σε αυτές τις περιπτώσεις προτείνονται τα παρακάτω:

- Όταν είναι δυνατό, το χαρτί θα πρέπει να είναι ελεύθερο έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να σηκώ-

σουν ένα βάρος που γνωρίζουν ότι μπορούν να καταφέρουν. Για να σταθεροποιήσουν το ελεύθερο χαρτί και να μπορούν ευκολότερα να το μεταφέρουν, θα πρέπει να το διπλώνουν ή να το «ρολάρουν».

- Όταν σηκώνονται ολόκληρα πακέτα χαρτιού, αν το επιτρέπουν οι διαστάσεις τους, θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν οι ακόλουθες αρχές:
  - σίγουρη λαβή / πιάσιμο
  - κατάλληλη τοποθέτηση των ποδιών
  - ευθειασμένη σπονδυλική στήλη και λυγισμένα γόνατα
  - οι βραχίονες κοντά στον κορμό
  - χρήση του βάρους του σώματος.
- Όταν σηκώνονται πακέτα μεγάλων φύλλων χαρτιού μπορεί να μην είναι δυνατή η σίγουρη λαβή χωρίς πρόσθια κάμψη της σπονδυλικής στήλης. Σε αυτή την περίπτωση τα πακέτα μπορεί να τοποθετηθούν έτσι ώστε να έχει κανείς πρόσβαση σε αυτά από τη μακριά πλευρά μειώνοντας έτσι το τέντωμα μπροστά. Σε μερικές περιπτώσεις όπως για παράδειγμα το σήκωμα ιδιαίτερα μεγάλων πακέτων για να γίνεται με ασφαλή τρόπο απαιτούνται δύο άνθρωποι.
- Αποθέματα μεγάλου μεγέθους χαρτιού θα πρέπει να αποθηκεύονται σε ύψος που κυμαίνεται μεταξύ μέσης και κεφαλιού.
- Όταν εκτελούνται επαναλαμβανόμενες ανυψώσεις φορτίων, για παράδειγμα όταν φορτώνονται οι χαρτοκοπτικές μηχανές, χρειάζονται ανυψωτικά τραπέζια για να μειωθεί η κάμψη και στροφή της σπονδυλικής στήλης. Όταν φορτώνονται πρέσες, μπορεί να χρησιμοποιηθούν «στροφείς στοιβών χαρτιού».
- Παρόμοιες αρχές εφαρμόζονται κατά το σήκωμα άλλων φορτίων, όπως κιβώτια, δοχεία με διαλύτες ή μελάνια και κύλινδροι. Εξαιτίας του προβλήματος του άβολου μήκους μερικών κυλίνδρων, ίσως χρειάζονται δύο άνθρωποι για ασφαλές σήκωμα όταν δεν υπάρχουν μηχανικά βοηθητικά μέσα.
- Όταν μετακινούνται σχετικά ελαφριά αντικείμενα, για παράδειγμα κατά τη συσκευασία ή την παράδοση, θα πρέπει να παρέχονται κατάλληλα καθίσματα. Είναι σημαντικό το ύψος των καθισμάτων να μπορεί να προσαρμοσθεί καθώς και τα καθίσματα να είναι περιστρεφόμενα για να μειώνεται η στροφή της σπονδυλικής στήλης. Θα πρέπει να υπάρχει υποστήριξη για την οσφυϊκή μοίρα της σπονδυλικής στήλης καθώς και υποπόδιο όπου κρίνεται απαραίτητο (1).

Εκπαίδευση

Κάθε εργαζόμενος θα πρέπει να εκπαιδεύεται στη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου ανάλογα με τα εργασιακά του καθήκοντα. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει:

α. Τους κινδύνους που συνεπάγονται λανθασμένες πρακτικές.

β. Τις αρχές των μοχλών και των νόμων της κίνησης.

γ. Τη λειτουργία της σπονδυλικής στήλης και του μυϊκού συστήματος.

δ. Τις επιπτώσεις στην υγεία του σηκώματος, σπρωξίματος, έλξης και μεταφοράς, με έμφαση στις επίπονες στάσεις και κινήσεις.

ε. Εκτός από το θεωρητικό μέρος η εκπαίδευση περι-

λαμβάνει και πρακτική επίδειξη:

- πώς να προσδιορίζονται πιθανοί κίνδυνοι για γλίτση και πτώση
- πώς να εκτιμάται το πόσο βάρος μπορεί να σηκωθεί με ασφάλεια χωρίς βοήθεια
- πώς να λυγίζουν τα γόνατα και να κρατιέται το φορτίο όσο το δυνατόν περισσότερο κοντά στο σώμα κατά το σήκωμα
- πώς να αποφεύγεται η στροφή και πλαγία κάμψη
- πώς να τοποθετούνται τα πόδια κοντά στο φορτίο και να χρησιμοποιείται το βάρος του σώματος.

στ. Τη χρήση μηχανικών βοηθημάτων (1).

Η εκπαίδευση είναι επιτυχής όταν η γνώση και οι δεξιότητες που διδάχθηκαν εφαρμόζονται αποτελεσματικά από τους εργαζόμενους. Καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η προσαρμογή της εκπαίδευσης στις δραστηριότητες της συγκεκριμένης επιχείρησης και η χρήση ρεαλιστικών παραδειγμάτων για την κατανόηση των βασικών αρχών (8). Στα πλαίσια αυτής της εκπαίδευσης θα πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι η καλή στάση και η αποφυγή επίπονων στάσεων γενικά κατά την εργασία και όχι μόνο κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίου, έχει μεγάλη σημασία για την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων που σχετίζονται με την εργασία (1, 3).

Μείωση των κινδύνων

Για τη μείωση των κινδύνων κατά τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων προτείνεται τη λήψη των παρακάτω βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων (1):

Παραδείγματα εργασιών	Βραχυπρόθεσμα μέτρα	Μακροπρόθεσμα μέτρα
Χειρωνακτικό φόρτωμα και ξεφόρτωμα κατά τη διανομή.	Παροχή βοήθειας για μεγάλα φορτία. Μείωση του μεγέθους του φορτίου.	Διαμορφώστε τα φορτία σε παλέτες. Χρησιμοποιήστε περονοφόρα, γερανοφύλακες, ταινίες μεταφοράς.
Μετακίνηση υλικών από και προς τις μηχανές	Μειώστε τα φορτία για ευκολότερο χειρισμό. Διπλώστε ή τυλίξτε σε ρολό τα μεγάλα φύλλα χαρτιού.	Χρησιμοποιήστε ταινίες μεταφοράς, ανυψωτήρες/περονοφόρα.
Φόρτωμα και ξεφόρτωμα μηχανών.	Υψώστε τις παλέτες στο σωστό ύψος και θέση.	Αυτοματοποιήστε δραστηριότητες φορτώματος και ξεφορτώματος. Χρησιμοποιήστε βοηθητικά μέσα όπως ψαλιδωτά τραπέζια ή ανυψωτήρες στοιβών χαρτιού.
Συναρμολόγηση και πακετάρισμα.	Εκπαίδευση προσωπικού. Εργασία εκ περιτροπής για μείωση των επαναλαμβανόμενων εργασιών.	Φροντίστε για κατάλληλο φωτισμό στο εργασιακό περιβάλλον και κατάλληλα καθίσματα όπου αυτό ενδείκνυται. Αυτοματοποιήστε. Προμηθεύστε βοηθητικά μηχανήματα.
Προετοιμασία, συντήρηση, μετακίνηση και επισκευή πρεσών και άλλου εξοπλισμού.	Εκπαίδευση προσωπικού. Διασφαλίστε ικανοποιητικό εργασιακό χώρο.	Προμηθεύστε βοηθητικά μηχανήματα, πχ. ανυψωτήρες για τη μετακίνηση κυλίνδρων κλπ.

Μηχανικά βοηθήματα για τη μεταφορά φορτίου

Τα μηχανικά βοηθήματα που συνήθως χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά φορτίου στη βιομηχανία τύπου είναι περνοφόρα, ηλεκτροκίνητες ταινίες μεταφοράς, ψαλιδωτά τραπέζια, μηχανισμοί ρυμούλκησης κλπ. (1). Τεχνικές προδιαγραφές των μηχανικών βοηθημάτων περιέχονται στα παρακάτω πρότυπα που έχουν σχεδιασθεί στο πλαίσιο της οδηγίας 98/37 για την ασφάλεια των μηχανών:

EN 1756-1	Tail lifts - platform lifts for mounting on wheeled vehicles - safety requirements - part 1: tail lifts for goods
prEN 1756 2	Tail lifts platform lifts for mounting on wheeled vehicles- safety requirements - part 2: tail lifts for passengers
(βρίσκεται σε formal vote)	
EN 1757-1	Safety industrial trucks - pedestrian propelled trucks - part 1: stacker trucks
EN 1757-2	Safety of industrial trucks - pedestrian propelled trucks - part 2: pallet trucks
EN 1757-3	Safety of industrial trucks - pedestrian controlled manual and semi-manual trucks - part 3: platform trucks

EN 1757-4 Safety of industrial trucks - pedestrian propelled trucks - part 4: scissor lift pallet-trucks

Το παράδειγμα των τυποεκδοτικών “Figaro” και “Le Monde”

Αξίζει να αναφερθεί η περίπτωση εκσυγχρονισμού των εργοστασίων των τυποεκδοτικών “Figaro” και “Le Monde” τη δεκαετία του 1990. Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε στη διαδικασία σχεδιασμού από το εργαστήριο CNAM (Conservatoire National des Arts et Metiers) και τον οργανισμό ANACT (L’ Agence Nationale pour l’Amelioration des Conditions de Travail) ήταν συμμετοχική εργονομία. Ενεργή δηλ. συμμετοχή των συνδικάτων και των Επιτροπών ΥΑΕ στη διατύπωση προτάσεων για το μηχανολογικό εξοπλισμό και το εργασιακό περιβάλλον των δύο τυποεκδοτικών επιχειρήσεων. Το πρόγραμμα είχε διάρκεια 2,5 χρόνια. Μερικές από τις προτάσεις βελτίωσης που πρότειναν οι εργαζόμενοι αφορούσαν συγκεκριμένες τεχνικές εγκαταστάσεις και την οργάνωση της παραγωγής. Ενδεικτικά αναφέρεται μία σημαντική αναδιοργάνωση του συστήματος τροφοδοσίας των ρολών χαρτιού και την εγκατάσταση ανελκυστήρα για τη μείωση χειρωνακτικής διακίνησης στις κυλινδρικές εκτυπωτικές μηχανές (rotative printing presses) (14).

Παραδείγματα καλών τεχνικών

Στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που υπεγράφησαν το 1991 μεταξύ των Σουηδών εργοδοτών τυπογραφικών επιχειρήσεων και της συνομοσπονδίας εργαζομένων στις τυπογραφικές επιχειρήσεις αποφασίστηκε η λήψη μέτρων με στόχο την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων που σχετίζονται με την εργασία. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα καλών πρακτικών σε τυπογραφικές επιχειρήσεις στη Σουηδία, αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών, τις οποίες δημοσίευσε το 1996 η Σουηδική Επιτροπή για την Ασφάλεια στην Εργασία (Arbetskyddsnamnden) (3):

1) Παράδειγμα χρήσης ανυψωτικού μηχανισμού για την παλέτα στη χαρτοκοπτική μηχανή. Αυτόματη προσαρμογή του ύψους από τη μηχανή καθώς μειώνεται το ύψος της δέσμης χαρτιού (Εικ. 6,7,8).

Εικ. 6

Εικ. 7

Εικ. 8

2) Ειδικός γερανός ρυθμιζόμενου ύψους χρησιμοποιείται τόσο κατά την προετοιμασία εισαγωγής του χαρτιού (Εικ.7, 8) όσο και κατά την τοποθέτηση του χαρτιού στην εκτυπωτική μηχανή (Εικ. 9,10,11).

Εικ. 9

Εικ. 10

Εικ. 11

3) Οι κύλινδροι χαρτιού ζυγίζουν 30-40 κιλά και έρχονται στο τυπογραφείο σε παλέτες. Με ειδικό μηχάνημα τοποθετούνται οι κύλινδροι στην εκτυπωτική μηχανή (Εικ. 12,13).

Εικ. 12

Εικ. 13

4) Μια εναλλακτική λύση μηχανικής διακίνησης του χαρτιού από την παλέτα στην εκτυπωτική μηχανή (Εικ 14,15).

Εικ. 14

Εικ. 15

5) Προσαρμογή τόσο της πλατφόρμας όπου στέκεται η εργαζόμενη όσο και του ανυψωτικού τραπεζιού από το οποίο μεταφέρεται το χαρτί (Εικ. 16, 17, 18).

Εικ. 16

Εικ. 17

Εικ. 18

6) Μια αντλία κενού αναρτημένη από το ταβάνι μεταφέρει το χαρτοκιβώτιο από τη ταινία μεταφοράς στην παλέτα (Εικ. 19, 20, 21).

Εικ. 19

Εικ. 20

Εικ. 21

7) Διαχείριση των αποβλήτων του τμήματος εμφάνισης των φιλμ. Πριν η συλλογή και μεταφορά των αποβλήτων στον ειδικό χώρο επεξεργασίας που βρίσκονται στο υπόγειο, γίνονται χειρωνακτικά με πλαστικά δοχεία χωρητικότητας 20 λίτρων. Σήμερα η διαδικασία συλλογής και μεταφοράς των αποβλήτων έχει αυτοματοποιηθεί μέσω κατάλληλου συστήματος σωληνώσεων (Εικ 22, 23).

Εικ. 22

Εικ. 23

Οι Εικ 4–23 είναι από το *Friskare företag i GRAFISKA BRANSCHEN. Arbetsarskyddsnamnden 1996*.

Ευχαριστίες: Ευχαριστώ θερμά την κ. Θεώνη Κουκουλάκη, υπεύθυνη του Κέντρου Ασφάλειας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε καθώς και την κ. Εύη Γεωργιάδου, συντονίστρια της μελέτης του ΕΛΙΝΥΑΕ για την εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου στη βιομηχανία τύπου, για τις παρατηρήσεις και επισημάνσεις τους επί του κειμένου.

Βιβλιογραφία

1. Safe handling of materials in the printing industry. Health & Safety Commission, Printing Industry Advisory Committee. HSE, 1988.
2. THE PRINTER'S GUIDE TO HEALTH AND SAFETY. Health and Safety Executive, 1998.
3. Friskare företag i GRAFISKA BRANSCHEN. Arbetsarskyddsnamnden 1996.
4. Work-related UPPER LIMB DISORDERS in the PRINTING INDUSTRY. HSC, Health & Safety Commission, Printing Industry Advisory Committee, 1994.
5. Π. Δ. 937/1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνος ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ, Φ.Ε.Κ. 221/α/19-12-1994.

6. Merllii, D. Paoli P (2001). Δέκα Χρόνια Συνθήκες Εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, http://www.elinyae.gr/statistikos/EUR_RES1.htm
7. Musculoskeletal Disorders (MSDs) and Workplace Factors. A Critical Review of Epidemiologic Evidence for Work-Related Musculoskeletal Disorders of the Neck, Upper Extremity, and Low Back, <http://www.cdc.gov/niosh/ergosci1.html>
8. <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/204/en/lowback.pdf>
9. Eithne Harley. Getting a handle on training. Business Health, May 2000; 16-18.
10. Λ. Λάιος Λ., Γιαννακούρου Σιούταρη Μ. Σύγχρονη Εργονομία, Παπασωτηρίου, Αθήνα 2003.
11. EN 1005: Ασφάλεια μηχανών – Ανθρώπινη σωματική απόδοση - Μέρος 2: Χειρωνακτικός χειρισμός μηχανών και των στοιχείων του.
12. Miller G.C. Printing and publication. In: Encyclopedia of Occupational Health and Safety, 4th ed. Geneva, International Labor office, 1998, 4V.: 85-2-85.16.
13. Heran-Le Roy O., Niedhammer I., et al. Manual materials handling and related occupational hazards: a national survey in France, International Journal of Industrial ergonomics 24 (1999) 365-377.
14. John Wilson, Wendy Morris, Theoni Koukoulaki (to be published). Consolidated report of the joint research study TUTB-SALTSA.

Λόγος και Εικόνα

Ιπποκρατική συλλογή - εργονομία

«Για τις χειρουργικές επεμβάσεις που γίνονται στο ιατρείο απαιτούνται τα ακόλουθα: άρρωστος, χειρουργός, βοηθοί, εργαλεία, φωτισμός. Ο χειρουργός πρέπει να φροντίζει για όλα αυτά ως προς την τοποθέτηση, τη χρησιμοποίηση και τον αριθμό τους. Πρέπει ακόμη να φροντίζει για τη θέση του αρρώστου και τα χειρουργικά εργαλεία. Τέλος να υπολογίζει τον χρόνο, τον τρόπο και τον τόπο.

Ο χειρουργός κάθεται ή στέκεται όρθιος, σε στάση άνετη για τον ίδιο και ανάλογη με το σημείο του σώματος που χειρουργεί και με το φως. Υπάρχουν δύο είδη φωτισμού: ο φυσικός και ο τεχνητός. Ο φυσικός φωτισμός δεν εξαρτάται από μας. Ο τεχνητός όμως εξαρτάται. Και τα δύο είδη φωτισμού χρησιμοποιούνται με δύο τρόπους, δηλαδή κατευθείαν ή από πλάγια θέση... Το εγχειριζόμενο μέρος πρέπει να τοποθετηθεί απέναντι στον ασθενή, χωρίς όμως να τον επισκιάζει. Με τον τρόπο αυτό ο χειρουργός μπορεί να βλέπει, ενώ το εγχειριζόμενο σημείο δεν θα φαίνεται.

Η καταλληλότερη στάση του χειρουργού είναι να βρίσκεται καθιστός, να έχει τα πόδια του κάθετα προς τα γόνατά του και σε μικρή απόσταση το ένα από το άλλο. Τα γόνατα θα βρίσκονται λίγο πιο ψηλά από τους βουβώνες κα λίγο απομακρυσμένα το ένα από το άλλο, ώστε οι αγκώνες να μπορούν να στηριχτούν πάνω σ' αυτά ή να απλωθούν έξω από τους μηρούς.

Τα ενδύματα του χειρουργού δεν πρέπει να είναι πολύ φαρδιά, αλλά ούτε και πολύ στενά...

Πρέπει επίσης να εξετάζεται η θέση του χειρουργού σε σχέση με το χειρουργούμενο μέρος, αν δηλαδή βρίσκεται κοντά ή μακριά,

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Λώμη

Ιπποκράτης ο Κώος, σε βυζαντινό χειρόγραφο του 14ου αί. Εθνική Βιβλιοθήκη, Παρίσι, Ms 2144, f. 10. Αρχείο Στέφανου Γερούλανου

ψηλά ή χαμηλά, δεξιά, αριστερά ή στο κέντρο. Το όριο της απόστασης είναι να μην υπερβαίνουν οι αγκώνες του χειρουργού τα γόνατα από μπροστά και τα πλευρά από πίσω. Το όριο του ύψους είναι τα χέρια να μη φτάνουν ψηλότερα από τους μαστούς, αλλά παράλληλα ο χειρουργός να μη φτάνει κάτω από μια θέση όπου, στηρίζοντας το στήθος στα γόνατα, θα είχε τον πήχη λυγισμένο σε ορθή γωνία πάνω στον βραχίονα. Ο ίδιος κανόνας ισχύει και για το κέντρο. Οι μετατοπίσεις προς τα δεξιά και τα αριστερά δεν πρέπει να γίνονται με τρόπο που ν' αφήνει το κάθισμα του. Αν ωστόσο παραστεί ανάγκη να στρίψει, το σώμα και το χειρουργούμενο μέρος θα προχωρούν.

Σε όρθια θέση ο χειρουργός θα εξετάζει τον άρρωστο στηριζόμενος εξίσου και στα δυο του πόδια. Τη χειρουργική επέμβαση όμως θα την κάνει στηρίζοντας στο δάπεδο μόνο το ένα του πόδι, που δεν θα είναι αυτό που βρίσκεται από τη μεριά του χεριού που χειρουργεί. Το άλλο πόδι πρέπει να είναι αρκετά υψωμένο, ώστε το γόνατο να βρίσκεται στο ύψος των βουβώνων, όπως όταν κάθεται.

Ο εγχειριζόμενος πρέπει να βοηθάει τον χειρουργό με το υπόλοιπο σώμα του, είτε όρθιος είτε καθιστός είτε ξαπλωμένος, με τέτοιο τρόπο ώστε να του είναι πολύ εύκολο να στέκεται στην κατάλληλη θέση και να προσέχει

να μη γλιστράει, ούτε να χάνει τη σταθερότητα της θέσης του, να γυρίζει και να αιωρείται, αλλά να διατηρεί το χειρουργούμενο μέρος στην κατάλληλη στάση και θέση. Αυτό ισχύει τόσο για την έναρξη της επέμβασης, όσο και κατά τη διάρκεια της και τη θεραπεία που θ' ακολουθήσει.

Ο χειρουργός πρέπει να εξασκηθεί να χρησιμοποιεί τις άκρες των δαχτύλων του, ιδιαίτερα τον δείκτη απέναντι από τον αντίχειρα, ενώ ολόκληρο το χέρι είναι σε θέση πρηνή και τα δυο χέρια βρίσκονται αντιμέτωπα το ένα με το άλλο... Χρειάζεται εξάσκηση, για να μπορεί κανείς να χρησιμοποιεί και το ένα και το άλλο χέρι χωριστά ή και δυο μαζί, επιδιώκοντας να κάνει τη δουλειά του ικανά, σωστά, γρήγορα, ανώδυνα, αρμονικά και εύκολα.

Σχετικά με τα εργαλεία, πρέπει να τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην εμποδίζουν τον χειρουργό, αλλά ούτε και να είναι μακριά του, όποτε τα χρειάζεται. Η θέση τους πρέπει να είναι κοντά στο χέρι που εκτελεί την επέμβαση. Αν τα εργαλεία δίνονται από τον βοηθό, αυτός πρέπει να είναι προετοιμασμένος λίγο πριν, ώστε να τα δίνει αμέσως μόλις του ζητηθούν.»

Ιπποκράτης, Άπαντα 11, Χειρουργική, Κατ' ιητρείον, Εκδόσεις Κάκτος, σ. 79 – 85.

Αλληλογραφία

Περί κλινικής εκπαίδευσης ειδικευομένων ιατρών εργασίας (Θεσμικά ατοπήματα - κακή πρακτική)

Στα πλαίσια αναχρονισμού, κακής διαχείρισης και ενίοτε ελλειψών πολιτικών στήριξης του ΕΣΥ, η εκπαίδευση όλων των βαθμίδων των ειδ/νων ιατρών έχει υποστεί ανάλογη κακοποίηση.

Στο χώρο της Ιατρικής Εργασίας (ΙΕ), το φαινόμενο αυτό παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις. Συμβαδίζει έτσι με τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει γενικότερα η ειδικότητα αυτή, καθώς τώρα κάνει τα πρώτα της βήματα στη χώρα μας.

Οφείλω να ομολογήσω, ότι η εμπειρία που επικαλούμαι για τη διερεύνηση του θέματος περιορίζεται σε δύο χρόνια κλινικής άσκησης, σ' ένα, ας σημειωθεί κι αυτό, περιφερειακό νοσοκομείο (στο ΠΠΓΝ Ιωαννίνων). Δε μου διαφεύγει επίσης το γεγονός, ότι η οπτική μου γωνία είναι περιορισμένη και υποκειμενική!

Όμως τα σχόλια και οι σκέψεις που θα παραθέσω παρακάτω έχουν την αξία της άμεσης και καθημερινά βιωμένης μαρτυρίας. Επιπλέον δεν διεκδικούν το αλάθητο, αλλά τη θέση μίας βάσης δεδομένων προς προβληματισμό και συζήτηση.

Οι θέσεις ειδικευσης των ΙΕ είναι διασπαρμένες ανά την Ελληνική επικράτεια, συνήθως μία ή δύο ανά νοσοκο-

μείο. Εάν κρίνω από το ΠΠΓΝ Ιωαννίνων, μόνο κατ' όνομα μπορούν να χαρακτηριστούν ως τέτοιες, αφού ουσιαστικά δεν υποστηρίζονται οργανωτικά, επιστημονικά και οικονομικά. Και πως θα μπορούσε άλλωστε, για μία ή δύο θέσεις κάθε φορά, να γίνεται τόσο μεγάλη επένδυση από το ΕΣΥ!

Στα περισσότερα από αυτά τα νοσοκομεία το αντικείμενο της ΙΕ είναι άγνωστο. Οι επαγγελματικές ασθένειες, εάν υπάρχουν, μεταμφιέζονται σε κοινές. Ακόμα και το προσωπικό αγνοεί τη φύση και τη χρήση της ΙΕ. Με λίγα λόγια, είναι μη εξειδικευμένα κέντρα, ακατάλληλα να εκτελέσουν το ρόλο για τον οποίο νομοθετικά εκλήθησαν.

Αναδιφώντας λοιπόν νοητά στο πρώτο μέρος της ειδικεύσεως μας, το κλινικό, θα έλεγα, ότι το κυριότερο μειονέκτημα είναι η απουσία κάθε σχέσης με την ΙΕ. Ούτε αντικειμενικά αποκτούμε κάποιες δεξιότητες που αφορούν στενά την ειδικότητα αυτή, ούτε σε προσωπικό επίπεδο αισθανόμαστε ειδ/νοι ιατροί εργασίας.

Οι άνθρωποι που έχουν οριστέι συντονιστές εκπαίδευσης εξαντλούν το ρόλο τους στο τυπικό μέρος και σε κάποια διαδικαστικά θέματα. Αλλάζουμε κλινικές χωρίς να υπάρχουν λεπτομερείς κατευθυντήριες οδηγίες, ουσια-

στική εποπτεία και το αναγκαίο κέντρο αναφοράς και ικανής υποστήριξης.

Σε κάθε κλινική, ολομόναχοι προσπαθούμε να δώσουμε το στίγμα της ειδικότητας μας, ολομόναχοι σηκώνουμε το βάρος εξηγήσεων για το τι είμαστε, τι κάνουμε, αμήχανοι πολλές φορές γιατί δεν ξέρουμε τι θα έπρεπε να κάνουμε. Άνευ εξειδικευμένης καθοδήγησης και “προστασίας”, αφομοιώνομαστε τελικά από τις εκάστοτε συνθήκες!

Οι καθηγητές των κλινικών που διαδοχικά εργαζόμαστε, στην πλειοψηφία τους είναι ανενημέρωτοι για τη φύση, το αντικείμενο και τις απαιτήσεις του κλάδου μας. Επιπλέον δεν νιώθουν υποχρεωμένοι να φέρουν εις πέρας μια εκπαίδευση άγνωστη και που ερήμην τους αποφασίστηκε να αναλάβουν. Συνήθως μετά τις πρώτες συστάσεις και ίσως μια στοιχειώδη συζήτηση, εντασσόμαστε στη δύναμη τους και ολοκληρώνουμε το αντίστοιχο διάστημα χωρίς άλλες παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση της ΙΕ.

Η παρουσία μας σε κάθε κλινική αξιοποιείται σε συνάρτηση με τις ανάγκες της, συγκυριακά. Δουλεύουμε πολλές φορές σε καθεστώς πλήρους αδιαφορίας ή απόλυτου εξαναγκασμού και υπέρμετρου φόρτου όπου τα κενά είναι μεγάλα.

Οι εφημερίες μας, λόγω απουσίας ξεχωριστής χρηματοδότησης που θα εξασφάλιζε ένα πάγιο αριθμό, είναι μία διαρκής έγνοια. Στη μια κλινική καθόλου, στην άλλη λίγες, αλλού πάρα πολλές.

Οι σχέσεις μας με τους συνάδελφους που συνεργαζόμαστε διακατέχονται από διαρκή ένταση, ανταγωνισμό και αμφισβήτηση. Καθώς δεν απασχολούμαστε σε ξεχωριστό κλινικό αντικείμενο και στην πράξη δεν διαφοροποιούμαστε από αυτούς, αποκτούν την ψευδαίσθηση ότι ακολουθούμε την ίδια ειδικότητα. Έτσι γινόμαστε θύματα άδικων και άτοπων συγκρίσεων, θύματα «εκμετάλλευσης» από παλαιότερους, αλλά και αντικείμενο φθόνου σε κάποιες περιπτώσεις.

Ένα άλλο σοβαρό μειονέκτημα της διασποράς των θέσεων ειδικότητας ΙΕ είναι η αδυναμία ο ειδ/νος ΙΕ να παρακολουθεί τακτικούς κύκλους μαθημάτων και σεμιναρίων στο αντικείμενο του. Όπως είναι γνωστό, κάθε κλινική διοργανώνει τέτοιους κύκλους για τους γιατρούς της. Στα δύο χρόνια άσκησης στο ΠΠΓΝΙ δεν παρακολούθησα ούτε ένα μάθημα παρεμφερές με την ειδικότητα μου.

Κοινή αποδοχή είναι επίσης, ότι η ιατρική, εκτός από

επιστήμη είναι τέχνη. Τέχνη που μεταβιβάζεται από τους μεγαλύτερους και εμπειρότερους ιατρούς στους μαθητευόμενους. Λυπάμαι που το αναφέρω, αλλά έως τώρα δεν έχω παρακολουθήσει κάποιον ΙΕ σε δράση. Δεν έχω καμία εικόνα για το πώς προσεγγίζει κλινικά κάποιον ασθενή. Καμία εικόνα σχετική με το επάγγελμα μου.

Κλείνοντας τον κύκλο των «δυσλειτουργιών» θα ήθελα να αναφέρω μια διαρκή ψυχολογική πίεση που πιθανά όλοι υφιστάμεθα. Τη μόνιμη αίσθηση μοναξιάς και απομόνωσης που συνοδεύει την καθημερινότητα μας. Τη σταθερή έλλειψη συναναστροφών με συνάδελφους ΙΕ και την πληροφοριακή έρημο στην οποία μας καταδικάζει η μοναδικότητα και το σκόρπισμα των θέσεων ειδικότητας.

Νομίζω, ότι οι συνθήκες και τα προβλήματα που βίωσα στο ΠΠΓΝΙ αντιπροσωπεύουν με μικρή απόκλιση όλες τις θέσεις ειδικότητας ΙΕ, γιατί ο τρόπος λειτουργίας και η νοοτροπία είναι ίδια παντού.

Πιστεύω, ότι γενεσιουργός αιτία των περισσότερων «στραβών» είναι ο πολυκερματισμός των θέσεων ειδικότητας και η παραμονή τους σε μη εξειδικευμένα ως προς την ΙΕ κέντρα!

Το πρόβλημα είναι οξύ. Οι απαιτήσεις του ΕΣΥ και της κοινωνίας μας είναι δυσανάλογες με τις δυνατότητες που εμείς αποκτούμε ως ειδ/νοι. Απαιτείται λοιπόν σύντομα μεταρρυθμιστική προσπάθεια.

Μία λύση διακρίνω. Τη δημιουργία ξεχωριστού τμήματος ή κλινικής ΙΕ στο πλαίσιο παν/κού νοσοκομείου που εδρεύει κοντά σε βιομηχανική περιοχή (ή σε δύο εάν μιλάμε για αύξηση του αριθμού ειδικευόμενων)!

Το όφελος θα είναι διπλό. Πρώτα-πρώτα η κλινική εκπαίδευση θα εξασφαλιστεί έναντι των προαναφερθέντων ελλείψεων και στρεβλώσεων. Οι ΙΕ θα είναι καλύτερα καταρτισμένοι, καλύτερα πληροφορημένοι και με μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό τους.

Δεύτερο. Η ειδικότητα μας θα κάνει αισθητή την παρουσία της και θα πάρει τη θέση που της αρμόζει στον ιατρικό κόσμο. Οι συνάδελφοι γιατροί άλλων ειδικοτήτων πρέπει να δουν στην πράξη τις υπηρεσίες που μπορούμε να προσφέρουμε, τις ανάγκες που μπορούμε να καλύψουμε. Θα φανεί το όφελος και η αξία της δουλειάς μας.

Θα αποκτήσουμε έτσι οντότητα, σ' ένα σύστημα που μας αντιμετωπίζει ως «φαντάσματα»!

ΤΖΙΜΑΣ Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
Ειδ/νος Ιατρος Εργασίας

Επικαιρότητα

32ο συνέδριο της ΓΣΕΕ

Από τις 17 έως τις 20 Μαρτίου διοργανώθηκε σε κεντρικό ξενοδοχείο της Αθήνας το 32ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ το οποίο εξέλεξε το νέο προεδρείο και την εκτελεστική επιτροπή της Συνομοσπονδίας. Το ΕΛΙΝΥΑΕ διέθεσε στους συνέδρους τις νέες εκδόσεις του.

Το ΕΛΙΝΥΑΕ ενίσχυσε οικονομικά την έκδοση βιβλίου με τίτλο «Υγιεινή και Ασφάλεια στους χώρους εργασίας. Πρωταρχική μέριμνα του συνδικαλιστικού κινήματος» το οποίο και μοιράστηκε στους συνέδρους.

Πώς φτάσαμε στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στην Ελλάδα

του Γ.Γ.

Το Νοέμβριο του 1998 έγινε καταγγελία από εργαζόμενο σε πολυεθνική εταιρεία* προς την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σχετικά με τη μη τήρηση του κοινοτικού δικαίου στα θέματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας. Πέντε χρόνια αργότερα, το 2003, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει διαδικασία παράβασης κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας. Στη συνέχεια παρουσιάζεται συνοπτικά το χρονικό της πορείας αυτής από την πρώτη καταγγελία έως την απόφαση.

Η κακή πραγματικότητα και η συνεπής συνδικαλιστική δραστηριότητα

Εξ' αιτίας μιας κακής πραγματικότητας και μιας συνεπούς συνδικαλιστικής δραστηριότητας, που περιλαμβάνει: καταγραφή της πραγματικότητας, ανάλυσή της, τεκμηρίωση, απαίτηση εφαρμογής του ισχύοντος δικαίου τουλάχιστον, με ταυτόχρονη υποβολή **προτάσεων** για τα κακώς κείμενα και για τη βελτίωση της κατάστασης, και με ταυτόχρονη παραπομπή στα αρμόδια εθνικά και κοινοτικά όργανα, αλλά και εισαγωγή του θέματος στο δημόσιο δημοκρατικό διάλογο, γεννήθηκε, κατ' αρχήν, η **απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.)...**

Η αρχική καταγγελία

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΛΟΓΩ ΜΗ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΕΝΤΥΠΟ 89/C 26/07)

12 Νοεμβρίου 1998

(περιεχόμενο συνοπτικά)

Παραβάσεις επί θεμάτων Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας (ΥΑΕ):

1. Άρνηση **πληροφόρησης** του Συμβουλίου Εργαζομένων (Επιτροπή ΥΑΕ) της επιχείρησης, επί ζητημάτων ΥΑΕ (παραβίαση του άρθρου 10 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).
2. Άρνηση ουσιαστικής **διαβούλευσης** με το ΣΕ (ΕΥΑΕ) της επιχείρησης (παραβίαση του άρθρου 11 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) επί συγκεκριμένων **περιστατικών και προβλημάτων υγείας οφειλομένων στην εργασία και επί επαγγελματικών ασθενειών**, για τα οποία ζήτησε διαβούλευση το ΣΕ και επί θεμάτων όπου δεν εφαρμόζεται η νομοθεσία από πλευράς εργοδοσίας, όπως, η περίπτωση υποχρέωσης για εφαρμογή της Γραπτής Εκτίμησης Επαγγελματικού Κινδύνου και για εφαρμογή Κανονισμού ΥΑΕ.
3. Άρνηση αποδοχής του **συμμετοχικού ρόλου του ΣΕ** (ΕΥΑΕ) της επιχείρησης (παραβίαση του άρθ. 11 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ): Έτσι όπως ο συμμετοχικός ρόλος εκφράζεται από την υποχρέωση του εργοδότη να συνεδριάζει με την ΕΥΑΕ, παρουσία του Γατρού Εργασίας (ΓΕ) και του Τεχνικού Ασφάλειας (ΤΑ), σε τακτά διαστήματα. Έτσι όπως ο συμμετοχικός ρόλος του οργάνου εκφράζεται μέσω του δικαιώματός του να συναποφασίζει με τον εργοδότη τον κανονισμό ΥΑΕ.
4. Ανυπαρξία **Κανονισμού ΥΑΕ** (παραβίαση του άρθ. 6, § 1 και του άρθ. 11 § 1, 2 & 3 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, έτσι όπως διατυπώνεται πιο συγκεκριμένα στο ΠΔ 17/1996, άρθ. 10 § 2στ).
5. Ανυπαρξία **Γραπτής Εκτίμησης του Επαγγελματικού Κινδύνου** (παραβίαση του άρθ. 6 § 3α και του άρθ. 9 § 1α της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ).
6. Ανυπαρξία **Ατομικού Βιβλιαρίου Επαγγελματικού**

Κινδύνου (παραβίαση του άρθ. 9 § 1 & 2 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, έτσι όπως διατυπώνεται πιο συγκεκριμένα στο ΠΔ 17/1996 άρθ. 4 § 14).

Η πρώτη απάντηση

Η απάντηση της Ε.Ε. : E-3731/98EL

Απάντηση του κ. Flynn

Εξ' ονόματος της Επιτροπής

(05.02.1999)

«Η Επιτροπή έλαβε πρόσφατα μία ογκώδη αλληλογραφία σχετικά με την κατάσταση των εργαζομένων της εταιρείας..., η οποία εξετάζεται ήδη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μεριμνήσει, με βάση τις εξουσίες που της έχουν παραχωρηθεί από τη συνθήκη Ε.Κ., για τη σωστή εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.»

Η πρώτη δυσκολία

Το Μάιο του 1999 ακολούθησε άλλη **επιστολή από την Ε.Ε.** (D(99) JPZ/jpz 4.5.99 από τον κο Lowri EVANS), όπου επισημαίνεται ότι «τα περιστατικά που καταγγέλλθηκαν αφορούν ιδιωτικό εργοδότη και η Επιτροπή δε θα μπορούσε δυστυχώς να παρέμβει σ' αυτήν την υπόθεση». Επίσης, ότι «όσον αφορά το μέρος σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τις σχέσεις εργασίας, εκτός εκείνων σχετικά με την υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας, τα περιστατικά που περιγράφονται στην επιστολή σας δε συνεπάγονται την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Μια πιθανή παράβαση των συμβάσεων του ΔΟΕ δεν υπόκειται στον έλεγχο της Επιτροπής».

«Τέλος, όσον αφορά το μέρος σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, τα περιστατικά που εκτίθενται στην επιστολή σας αφορούν την εφαρμογή της ελληνικής ρύθμισης που μεταφέρει την οδηγία πλαίσιο 89/391ΕΟΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 4 αυτής, εναπόκειται στις αρμόδιες ελληνικές αρχές να εξασφαλίσουν κατάλληλο έλεγχο και εποπτεία για την τήρηση των διατάξεων που μεταφέρουν την οδηγία αυτή στο ελληνικό δίκαιο. Κατά συνέπεια, πρέπει να αναφέρετε τα περιστατικά που εκτίθενται στην επιστολή σας στην ελληνική επιθεώρηση εργασίας».

Η επιμονή

Η έρευνα και η «ανακάλυψη» των άρθρων 140, 211, 226 της Συνθήκης Ε.Κ. για τις **δυνατότητες παρέμβασης της Ε.Ε. σε ζητήματα ΥΑΕ** και ειδικότερα για την έλλειψη ελέγχου από τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, οδήγησε σε νέα καταγγελία προς την Επιτροπή (**10-3-2000, ΕΝΤΥΠΟ 89/C 26/ 07**).

Η επιστολή εστίασε σύμφωνα με τη Συνθήκη Ε.Κ. : Σε όσα καταγγέλλθηκαν με την καταγγελία 89/C26/07 από 12 Νοεμβρίου 1998, με νέο περιεχόμενο στην παρούσα καταγγελία, αυτό του ελέγχου των παρανομιών επί θεμάτων **ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ** από τις αρμόδιες αρχές του Ελληνικού Κράτους.

Ακόμη, η επιστολή ανέφερε ποιες ήταν οι λοιπές ενέρ-

*Τα στοιχεία του εργαζόμενου είναι στη διάθεση των αναγνωστών του περιοδικού

γεις (διαβήματα ενώπιον εθνικών ή κοινοτικών αρχών και διοικητικά διαβήματα, όπως φαίνονται πιο κάτω)

Οι παράλληλες ευρωκοινοβουλευτικές παρεμβάσεις

- Γραπτή Ερώτηση του Ευρωβουλευτή του Ν. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ Ε-3731/98 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Είναι η πρώτη ερώτηση προς την Ε.Ε. στην οποία αναφέρεται η απάντηση του κου Flynn (5/2/1999).
- Γραπτή Ερώτηση του Ευρωβουλευτή του Α. ΑΛΑΒΑΝΟΥ από 8 Δεκεμβρίου 1999 (σ.σ.Ε-0014/00 19.1.2000) προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Τα διοικητικά διαβήματα

- ⇒ Προς ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΚΕ.Π.Ε.Κ.) της Νομαρχίας Αθηνών, Επανελημμένες Καταγγελίες παραβιάσεων νομοθεσίας από : 9 Δεκεμβρίου 1998, 2 Φεβρουαρίου 1999, 11 Φεβρουαρίου 1999, 1 Μαρτίου 1999.
- ⇒ Προς Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (Σ.Υ.Α.Ε.) του Υπουργείου Εργασίας / Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας (Α.Σ.Ε.), Καταγγελία παραβιάσεων νομοθεσίας (11 Ιανουαρίου 1999).
- ⇒ Προς Υπουργό Εργασίας κ. Μ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, Καταγγελία για παραβίαση νομοθεσίας (5 Φεβρουαρίου 1999) και (11 Ιουνίου 1999).
- ⇒ Προς Νομάρχη Αθηνών κ. Ε. ΜΠΕΣΜΠΕΑ, Καταγγελία για παραβίαση νομοθεσίας (5 Φεβρουαρίου 1999 και 11 Ιουνίου 1999).

Προσφυγή στην ελληνική δικαιοσύνη

Με το περιεχόμενο της αρχικής καταγγελίας (1998) **κατατέθηκε καταγγελία στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών** (αριθ. πρωτ. ΙΒ/1999 12.099) από την οποία προέκυψε τελικά **αθώωση του εργοδότη** με το βούλευμα 2728/2002. **Το σκεπτικό του βουλεύματος αγνόησε τις επίσημες ενοχοποιητικές ομολογίες της εργοδοτικής πλευράς, της ογκωδέστατης (και μακροχρόνια κωλυσιεργούμενης) δικογραφίας.** Οι ομολογίες αυτές ήταν καταγεγραμμένες σε επίσημα πρακτικά συναντήσεων, σε αλληλογραφία, σε ανακοινώσεις και απεικόνιζαν (και απεικονίζουν – ατυχώς για την Δικαιοσύνη) την επίμονη εργοδοτική, όχι απλά μη εφαρμογή, αλλά και άρνηση στην εφαρμογή της νομοθεσίας.

Επιπλέον, οι καταγγελίες στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών (22/6/00, 24/5/01, 25/7/02, 21/10/02, 3/4/03, 15/7/03) για παράβαση καθήκοντος από πλευράς **ελεγκτικών μηχανισμών** του Υπ. Εργασίας, αλλά και από πλευράς δικαστών, πετάχτηκαν ΑΤΥΠΑ, κατά κυριολεξία, στο αρχείο. Οι δικαστές έκαναν πως δεν κατάλαβαν ή δεν κατάλαβαν τι διάβαζαν.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επανέρχεται...

Την καταγγελία της 10ης Μαρτίου 2000 (βλ. πιο πριν) ακολούθησαν δύο επιστολές από την Ε.Ε.:

α) Ευρωπαϊκή Επιτροπή / Γενική Γραμματεία (SG(2000)D/201489 30.5.2000), όπου επισημαίνονται διαδικασίες που θα ακολουθήσουν και παρατίθεται επεξηγηματικό φυλλάδιο σχετικά με τη διαδικασία λόγω παράβασης για μη τήρηση του κοινοτικού δικαίου και...

β) Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ΓΔ Απασχόλησης και Κοινωνικών υποθέσεων, EMPL/D/6/CJ/fh D(00) 46745 27.6.00, όπου ο επικεφαλής της διεύθυνσης κ. J.R.BIOSCA DE SAGASTUY ενημερώνει τον καταγγέλλοντα ότι προτίθεται να θέσει την υπόθεση στο αρχείο.

Η επιμονή στην επιμονή

Μετά την από 27.6.2000 απάντηση της Ε.Ε. ακολουθεί νέα επιστολή του καταγγέλλοντος (10.7.2000), συνοδευόμενη από φάκελο περιέχοντα «όλα τα στοιχεία και τις λεπτομέρειες που χρειάζονται για την πλήρη διερεύνηση προκειμένου να διατυπωθεί γνώμη (άρθρα 136, 140, 211 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ε.Κ.), ή προκειμένου να γίνει η οποιαδήποτε άλλη ενέργεια βάσει των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής», υπονοώντας διακριτικά την κίνηση διαδικασίας παράβασης.

Η πρόσθετη παρέμβαση της Γ.Σ.Ε.Ε.

Ακολουθούν επίσης οι υπ' αριθ. 1592/18.7.2000 και 2551/30.10.2000 πρόσθετες, υποστηρικτικές της καταγγελίας, παρεμβάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε..

Η ευρωβουλευτική επιμονή

Σε συνέχεια των δύο πρώτων παρεμβάσεων στο ευρωκοινοβούλιο, ακολουθούν οι γραπτές ερωτήσεις για το θέμα, Ε-0906/01 28.3.2001 και Ε-2773/02 υπό κ. Α. Αλαβάνου, όπου τίθεται για πολλοστή φορά το ερώτημα αν η Ε.Ε. προτίθεται να διατυπώσει γνώμη ή σύσταση ή να κινήσει διαδικασία παράβασης.

Εκπρόσωπος της Ε.Ε. στην Ελλάδα

Από την Ε.Ε./ΓΔ Απασχόλησης και Κοινωνικών υποθέσεων εστάλη αντιπρόσωπος του κου J.R.BIOSCA DE SAGASTUY, η κα Christina Fogelquist, την 5.11.2002, προκειμένου να πραγματοποιήσει συναντήσεις με τον καταγγέλλοντα και τις αρμόδιες ελληνικές ελεγκτικές υπηρεσίες (ΣΕΠΕ).

Ο καταγγέλλων παρέδωσε φάκελο με ντοκουμέντα, κατέθεσε προφορικά με ταυτόχρονη μαγνητοφώνηση από πλευράς Ε.Ε. (όπως είχε ζητήσει προηγουμένα), και εν τέλει παρέδωσε δύο κείμενα, «ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ...» και «ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΣΕΠΕ» (ακολουθούν στη συνέχεια)

Οι καίριες προτάσεις και επισημάνσεις όπως τέθηκαν υπ' όψιν της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
5 Νοεμβρίου 2002

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ: ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ, ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΤΗ ΖΩΗ, ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το Κράτος Δικαίου που σήμερα διαθέτουμε στην Ελλάδα (αντίληψη και πρακτική τόσο των ελεγκτικών υπηρεσιών όσο και των Εισαγγελιών Πρωτοδικών και Εφετών Αθηνών, καθ' όσον αφορά τα ζητήματα της νομοθεσίας της Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας, σύμφωνα και με όσα κατέθεσα σήμερα στην αντιπροσωπώ σας κα Christina Fogelquist οδηγεί κατ' ευθείαν σε προδιαγεγραμμένους επαγγελματικούς θανάτους, σε προδιαγεγραμμένες επαγγελματικές ασθένειες, σε προδιαγεγραμμένη βλαπτική διασύνδεση του εργασιακού με το ευρύτερο περιβάλλον, σε προδιαγεγραμμένα ατυχήματα μεγάλης έκτασης, σε προδιαγεγραμμένα ατυχήματα πλοίων – αεροπλάνων κλπ, κλπ, κλπ.

Όμως τα ανθρώπινα θύματα ζητούν από την κοινωνία να βγάλει τα απαραίτητα συμπεράσματα από τον θάνατο

τους. Να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες.

Με το παρόν κείμενο, προτείνονται μερικές ρυθμίσεις που κατά την γνώμη μας θα βοηθήσουν αποτελεσματικά στη βελτίωση και της υπάρχουσας αντίληψης και της υπάρχουσας πρακτικής. Οι ρυθμίσεις αυτές είναι :

1. Η **Δημιουργία Εργατικών Δικαστηρίων**. Είναι ανάγκη, όρος ΖΩΗΣ πλέον, να αντιμετωπίζουν εξειδικευμένα Εργατικά Δικαστήρια (και εκπαιδευμένοι δικαστές), την πραγματικά προοδευτική κατάκτηση του πολιτισμού μας που λέγεται Εργατικό Δίκαιο. (Είναι χαρακτηριστικό ότι για το ποδόσφαιρο λειτουργούν τα Αθλητικά Δικαστήρια και για το Εργατικό Δίκαιο και για τα **ιδιαιτέρως συνθετότητας** και διεπιστημονικής προσέγγισης ζητήματα Υγείας και Ασφάλειας Εργασίας, ακόμα δεν έχει κριθεί αναγκαία αντίστοιχη ρύθμιση).
2. Αποδοχή της **απόφασης της 4ης Ιουλίου 2002 της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** για σημαντικά προβλήματα του κόσμου της εργασίας και για αντίστοιχα απαιτούμενες ρυθμίσεις (με προτεινόμενες συγκεκριμένες αλλαγές στη λειτουργία και δράση του ΣΕΠΕ).
3. Εφαρμογή ενός πλήρους συστήματος Ασφαλιστικής Κάλυψης του Επαγγελματικού Κινδύνου όπου κάθε εργοδότης θα καταβάλλει υποχρεωτικά εισφορές επαγγελματικού κινδύνου για κάθε εργαζόμενο, το ύψος των οποίων θα καθορίζεται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια (επικινδυνότητα κλάδου κλπ), σύμφωνα με το σχετικό από ετών αίτημα της Γ.Σ.Ε.Ε.
4. Θεσμοθέτηση της συμμετοχής των εργαζομένων στην διερεύνηση των αιτιών των εργατικών ατυχημάτων (και των ατυχημάτων που αφορούν τους χώρους εργασίας ή διασυνδέονται με αυτούς), με την υποχρέωση κατάθεσης της γραπτής γνώμης της Επιτροπής Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας στο "Πρακτικό δήλωσης εργατικού ατυχήματος", που υποχρεούται να συντάσσει ο Τεχνικός Ασφάλειας της επιχείρησης σύμφωνα με το νόμο. Αν δεν υπάρχει Επιτροπή ΥΑΕ, να πράττει το ίδιο η αρμόδια Ομοσπονδία, ή εν τέλει, το αρμόδιο Εργατικό Κέντρο.
5. Ως επικάλυψη των παραπάνω ρυθμίσεων προτείνουμε τη **θεσμοθέτηση ενός αποτελεσματικού (επιστημονικού οπωσδήποτε και όχι απλά διοικητικού) ελέγχου** ο οποίος θα αναλύει, θα εκτιμά, θα ελέγχει, τόσο τη λειτουργία των ελεγκτικών υπηρεσιών όσο και τη δικαστική λειτουργία, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο λειτουργιών. Ο έλεγχος αυτός, εκτός των άλλων, θα διερευνά τις επισημάνσεις και τις καταγγελίες της εργατικής πλευράς, που αφορούν παραβάσεις καθήκοντος στα πλαίσια των ελεγκτικών και των δικαστικών λειτουργιών.-

**Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
5 Νοεμβρίου 2002**

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ Σ.Ε.Π.Ε.

1. Το ΣΕΠΕ δεν είναι κάτι καινούργιο, αποτελεί ένα διαφοροποιημένο τρόπο λειτουργίας μιας υπηρεσίας που προϋπήρχε και μάλιστα με τα ίδια άτομα.
2. Το ΣΕΠΕ αγνοεί με προκλητικό τρόπο οτιδήποτε έχει σχέση με την προστασία και την πρόληψη όσον αφορά τις επαγγελματικές ασθένειες. Στον απολογισμό του ΣΕΠΕ για το 2001 δεν υπάρχει λέξη για τις επαγγελματικές ασθένειες. Πόσους Γιατρούς Εργασίας πλήρους απασχόλησης διαθέτει το ΣΕΠΕ ;

Πόσους χρειάζεται ; Τι εξοπλισμό χρειάζονται οι Γιατροί Εργασίας του ΣΕΠΕ ; Υπάρχει προϋπολογισμός ικανός να καλύψει τις ανάγκες προστασίας και πρόληψης σχετικά με τις επαγγελματικές ασθένειες, από πλευράς ΣΕΠΕ ; Υπάρχει αντίστοιχος προγραμματισμός δράσης ; Ποιος είναι αυτός ; (Από έκθεση πεπραγμένων ΣΕΠΕ 2001 και από συνέντευξη του ειδικού γραμματέα του ΣΕΠΕ κου Πολυχρονίου στο περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος της 27ης Ιουλίου 2002 απουσιάζουν τα στοιχεία αυτά).

3. Δεν υπάρχει συνεργασία κοινωνικής – [τεχνικής / υγειονομικής] επιθεώρησης. Η συνεργασία τεχνικής – υγειονομικής επιθεώρησης είναι ελλιπέστατη. (Από έκθεση πεπραγμένων του ΣΕΠΕ, δεν προκύπτει τέτοια συνεργασία. Επίσης, μετά την καταγγελία 2000/4404 αρχικά επιλήφθηκε του θέματος μόνο Τεχνικός Επιθεωρητής και μόνον όταν επίμονα ζητήθηκε παρέμβαση Γιατρού Εργασίας του Υπουργείου υπήρξε ανταπόκριση).
4. Από τις αρμοδιότητες του ΣΕΠΕ (νόμος 2639/1998 σελ. 3.104), κυρίαρχης σημασίας έχει αναδειχθεί η § ιδ αρμοδιότητα «να παρεμβαίνει συμφιλιωτικά» και μάλιστα με στρεβλό τρόπο, δηλαδή να επιτρέπει τις παραλείψεις και τις παρανομίες, να εξετάζει το τυπικό και όχι το ουσιαστικό, να αποφεύγει να τοποθετείται το ΣΕΠΕ σε καταγγελίες, είτε να τοποθετείται επιλεκτικά για ορισμένες μόνον εργοδοτικές παρανομίες και να συγκαλύπτει άλλες. Τα παραπάνω προκύπτουν από το φάκελο 2000/4404 αλλά και από τα πραγματικά στοιχεία – την πραγματική κατάσταση όπως πιο πάνω § 2 **χαρακτηριστικά**.
5. Υπάρχει αδικαιολόγητα μεγάλη απόκλιση μεταξύ του αριθμού των ατυχημάτων που δηλώνονται στο ΙΚΑ (σελ. 87 των πεπραγμένων του ΣΕΠΕ για το έτος 2001) και του αριθμού των κυρώσεων (σελ. 69 ομοίως). Και μόνο ότι μόνον το 20% των ατυχημάτων δηλώνονται στο Υπουργείο Εργασίας θα δικαιολογούσε αντίστοιχα πρόστιμα γι' αυτή την παράλειψη.
6. Οι αλλαγές στην πολιτική ηγεσία συνοδεύονται, ή ακριβέστερα επιφέρουν, αλλαγές στην ιεραρχία του Υπουργείου Εργασίας (όπως και όλων των Υπουργείων). Αυτό αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα διαμόρφωσης αξιοκρατικών υπηρεσιών, υπηρεσιών που αναλαμβάνουν τα καθήκοντα και το ρόλο τους συνειδητά – σχεδιασμένα με βάση την επιστήμη, τη μεθοδολογία, την εμπειρία, τη μέτρηση, την αξιολόγηση υπηρεσιών, που να αναπτύσσονται χωρίς «έξωθεν» παρεμβάσεις.

Λοιπά στοιχεία από έκθεση πεπραγμένων Σ.Ε.Π.Ε. έτους 2001.

1. Απουσιάζει απολύτως η παράμετρος επαγγελματική ασθένεια !
2. Σελ. 57, πίνακας Γ2.
Έλεγχοι 25.314, επανέλεγχοι 5.758.
Σημάνει : ελλιπή ουσιαστικό έλεγχο της εργοδοτικής ευθύνης.
3. Σελ. 69, πίνακας Δ4.
Αριθμός μηνύσεων 892
Αριθμός διακοπών 611
Αριθμός προστίμων 744
Σημάνει : αποφυγή κυρώσεων (ούτε το 10% των ελέγχων).
Ακόμα : ποια τα αποτελέσματα των μηνύσεων ;
ποια η δημιουργούμενη νομολογία ;
ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

4. Σελ. 71 διάγραμμα Β2.
Προκύπτουν κυρώσεις κάτω του 10% των ελέγχων. Το ίδιο προκύπτει από συσχέτισμό πινάκων Γ2 και Δ4 πιο πάνω.
5. Σελ. 87, πίνακας Θ2.
Προκύπτει άρνηση δήλωσης εργατικών ατυχημάτων στο Υπουργείο Εργασίας από την εργοδοτική πλευρά.
6. Σελ. 8 : χρειάζονται 60 υπηρεσιακά αυτοκίνητα – αγοράστηκαν μόνον 2.
7. Σελ. 29 : Γραπτή Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου (Γ.Ε.Ε.Κ.).
Από 1.424 ελεγχθείσες επιχειρήσεις με πάνω από 50 εργαζόμενους, μόνο το 12.67% διέθετε Γ.Ε.Ε.Κ.. (Από την εμπειρία μας ουσιαστική Γ.Ε.Ε.Κ. υπάρχει μόνο σε βιομηχανικούς – εγκαταστασιακούς χώρους ορισμένων μόνο επιχειρήσεων).
Βλέπετε και σχετικά, αποκαλυπτικά της κατάστασης, δημοσιεύματα, π.χ. ατύχημα στη ΔΕΗ Μεγαλόπολης κλπ. Οι περισσότερες Γ.Ε.Ε.Κ. είναι τυπικές, απλά για να φανεί συμμόρφωση με το νόμο. Σχεδόν όλοι οι - υπάρχοντες – Γιατροί Εργασίας εκτελούν ταυτόχρονα και χρέη Γιατρού Προσωπικού, παρά το ότι η νομοθεσία ΥΑΕ το απαγορεύει.–

Κλείνει ο κύκλος των παρεμβάσεων

Ο κύκλος των παρεμβάσεων που προκάλεσαν τη σημαντική απόφαση της Ε.Ε., έκλεισε με τη γραπτή ερώτηση **E-3629/02 17.12.2002 Α. Αλαβάνου** δια της οποίας ετίθετο, όπως και στις προηγούμενες ερωτήσεις, το ερώτημα αν, βάσει των άρθρων 140, 211, 226 της Συνθήκης, θα προχωρήσει η Επιτροπή σε διατύπωση γνώμης ή και σύστασης.

Η σημαντική απόφαση της Ε.Ε.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

*ΓΔ Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις
Προσαρμοστικότητα, κοινωνικός διάλογος και κοινωνικά δικαιώματα*

Υγεία, ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία

Λουξεμβούργο
EMPL/D/4/CJ/adg/D(2003)22132
29.10.2003
Κ.....

Θέμα: Η καταγγελία σας υπ' αριθ. 2000/4404, της 10ης Μαρτίου 2000, κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Σας αποστέλλω την παρούσα αναφερόμενος στην καταγγελία σας, της 10ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την πλημμελή εφαρμογή των κανόνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, που καταχωρήθηκε υπό τον αριθμό 2000/4404 στη Γενική Γραμματεία, καθώς και στη μετέπειτα αλληλογραφία μας.

Σε συνέχεια της καταγγελίας σας, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία παράβασης κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας _ απεστάλη προειδοποιητική επιστολή στην ελληνική κυβέρνηση στις 18 Ιουλίου 2003. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην επιστολή αυτή. Η Επιτροπή θα εξετάσει την απάντηση των ελληνικών αρχών και θα προβεί, με βάση τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής καθώς και τις πληροφορίες που θα συλλέξει μεταγενέστερα, στα κατάλληλα μέτρα.

Δεν θα παραλείψουμε να σας κρατήσουμε ενήμερο σχετικά με τις εξελίξεις της εν λόγω υπόθεσης.

Με τιμή
J.R. BIOSCA DÉ SAGASTUY
Προϊστάμενος μονάδας

Μετά την έκδοση της απόφασης της Ε.Ε. η παρακολούθηση του θέματος συνεχίζεται (βλ. ενδεικτικά σχετική ερώτηση του κου Αλαβάνου και την απάντηση της Ε.Ε.)

ΓΡΑΠΤΗ ΕΡΩΤΗΣΗ E-4062/03

υποβολή: Alexandros Alavanos (GUE/NGL)

προς την Επιτροπή

Θέμα: Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων - καταγγελία 00/4404, SG(2000) A/3828/2

Σύμφωνα με πληροφορίες, η Επιτροπή μετά την εξέταση του φακέλου της καταγγελίας 00/4404, SG(2000) A/3828/2 και την πραγματοποίηση συναντήσεων στην Ελλάδα εκπροσώπου της Επιτροπής, αποφάσισε να κινήσει διαδικασία παράβασης κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και αποστολή προειδοποιητικής επιστολής. Στην επιστολή απάντησε η ελληνική κυβέρνηση.

Δεδομένου ότι πληθαίνουν οι καταγγελίες και αποτελεί κοινή πεποίθηση στην Ελλάδα ότι οι υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της Οδηγίας 89/391/ΕΟΚ για την Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων ασκούν πλημμελώς τον ρόλο τους και οι εργοδότες συνεχίζουν την παραβίαση των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας, ποια είναι τα κύρια σημεία της προειδοποιητικής επιστολής της Επιτροπής και ποια η απάντηση των ελληνικών αρχών;

E-4062/03EL

Απάντηση της κ. Διαμαντοπούλου

εξ ονόματος της Επιτροπής

(20 Φεβρουαρίου 2004)

Όπως αναφέρει ο αξιότιμος βουλευτής, σχετικά με την καταγγελία 2000/4404, η Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην ελληνική κυβέρνηση. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην επιστολή αυτή.

Η προειδοποιητική επιστολή αφορά την ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία, καθώς και των επιμέρους οδηγιών της. Η προειδοποιητική επιστολή υπενθυμίζει κυρίως την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν τον απαιτούμενο έλεγχο και την ενδεικνυόμενη εποπτεία των διατάξεων που λαμβάνονται για την μεταφορά των κοινοτικών οδηγιών. Η πλημμελής εφαρμογή ή μη εφαρμογή αυτών των διατάξεων συνιστά πράγματι παράβαση του κοινοτικού δικαίου, η οποία δύναται να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου λόγω αθέτησης υπόσχεσης.

Η Επιτροπή θα ήθελε να επισημάνει στον αξιότιμο βουλευτή ότι έχει ζητήσει επισήμως από την ελληνική κυβέρνηση παρατηρήσεις σχετικά με το εν λόγω ζήτημα, ιδίως όσον αφορά τους διενεργούμενους ελέγχους και το ποσοστό των εργατικών ατυχημάτων.

Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην προειδοποιητική επιστολή με λεπτομερή και εμπεριστατωμένα στοιχεία. Δεδομένης της περιπλοκότητας του ζητήματος, οι υπηρεσίες εξετάζουν ακόμη την απάντηση των ελληνικών αρχών. Η Επιτροπή δεν θα παραλείψει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτών των στοιχείων καθώς και των πληροφοριών που θα αποκτηθούν μεταγενέστερα.

17ο παγκόσμιο συνέδριο για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία. 18-23 Σεπτεμβρίου 2005, Ορλάντο, Φλόριδα, ΗΠΑ

Το 17ο Παγκόσμιο Συνέδριο για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία θα γίνει στις 18-23 Σεπτεμβρίου του 2005, στο Ορλάντο, στη Φλόριδα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Το συνέδριο συνδιοργανώνουν: το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO), η Επιτροπή Έρευνας (ISSA) και το Εθνικό Συμβούλιο Ασφάλειας των ΗΠΑ (NSC). Επίσης το συνέδριο υποστηρίζουν το Αμερικανικό Υπουργείο Εργασίας (OSHA και MSHA) και το Εθνικό Ινστιτούτο για την Υγεία και την Ασφάλεια των ΗΠΑ.

Τα θέματα του συνεδρίου είναι:

- Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης: ευκαιρίες και κίνδυνοι.
- Η ηγεσία στην Ασφάλεια και την Υγεία.
- Προκλήσεις σε ένα μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον.
- Η πρόληψη είναι μία αξία, την εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Το Παγκόσμιο Συνέδριο για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία είναι μία διεθνής συνάντηση που ενώνει περισσότερους από 3.000 επαγγελματίες κάθε χρόνο με στόχο την ανταλλαγή ιδεών, αποτελεσμάτων ερευνών και καλών πρακτικών σε θέματα επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας.

Το συνέδριο διαρκεί 5 μέρες και προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία από εκπαιδευτικές πλατφόρμες (τεχνικές, πρακτικές, θέματα έρευνας) και ευκαιρίες για επαφές. Επιπλέον θα οργανωθούν τεχνικές επισκέψεις με θέμα την ασφάλεια και την υγεία σε διάφορους τομείς: γεωργία, διάστημα, ναυτικό, παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων, μεταλλεία, σε επιχειρήσεις που εδρεύουν στη Φλόριδα. Στην έκθεση που διοργανώνεται παράλληλα με το συνέδριο θα παρουσιαστούν τα τελευταία προϊόντα και υπηρεσίες από διεθνείς εταιρείες απ' όλο τον κόσμο.

Οι παρευρισκόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα να συνα-

νήσουν επαγγελματίες από τους παρακάτω επιστημονικούς κλάδους: τεχνικούς ασφάλειας, υγιεινολόγους, εργονόμους, γιατρούς εργασίας, επιθεωρητές εργασίας, επιστήμονες και ερευνητές, εκπαιδευτές και δασκάλους, εργαζόμενους και αντιπροσώπους τους, διευθυντές δημόσιας διοίκησης και κοινωνικής ασφάλισης, υπαλλήλους στη βιομηχανία, αντιπροσώπους κυβερνητικών οργανώσεων, αντιπροσώπους διεθνών και τοπικών οργανώσεων, κατασκευαστές και εισαγωγείς, ειδικούς δημοσίων σχέσεων και επικοινωνιολόγους, δημοσιογράφους/ αντιπροσώπους των μέσων.

Ανάμεσα στα πιθανά θέματα για το 2005 περιλαμβάνονται:

- Μοντέλα πρόληψης σε χώρες ανεπτυγμένες/αναπτυσσόμενες.
- Προβλήματα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Επαγγελματική ασφάλεια και συστήματα διαχείρισης της υγείας.
- Ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε διαφορετικούς τομείς της βιομηχανίας.
- Διαχείριση του κινδύνου.
- Ψυχοκοινωνικά προβλήματα.
- Επικίνδυνα επαγγέλματα.
- Επικίνδυνες κακώσεις.
- Έρευνα.

Ημερομηνία λήξης υποβολής περιλήψεων των εισηγήσεων: 31 Μαρτίου 2004

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου θα πραγματοποιηθεί ένα διεθνές φεστιβάλ ταινιών και πολυμέσων.

Συμμετοχές (ταινίες, τηλεοπτικά σποτς, προϊόντα πολυμέσων) θα γίνονται δεκτά μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2004.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.safety2005.org>

Νομοθετικές Εξελίξεις

Επιμέλεια: Αφροδίτη Δαΐκου

Νόμος 3227/04 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας & άλλες διατάξεις» (31/A/9-2-04).

Σύμφωνα με το ν. 3144/03 «κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης, την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις» (111/A), τα καθήκοντα του γιατρού εργασίας, όπως αυτά προβλέπονται από το ν.1568/85 έχουν δικαίωμα να ασκούν κατ' εξαίρεση και:

α) «γιατροί χωρίς ειδικότητα, οι οποίοι κατά τη δημοσίευση του ν. 3144/03 έχουν συνάψει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών γιατρού εργασίας με επιχειρήσεις και αποδεικνύουν την άσκηση των καθηκόντων αυτών συνεχώς επί επτά έτη» και β) όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 29 του ν. 3227/04 «ιατροί οι οποίοι κατά τη δημοσίευση του παρόντος εκτελούν καθήκοντα ιατρού εργασίας χωρίς να κατέχουν ή να ασκούν τον τίτλο της ειδικότητας της ιατρικής της εργασίας, αλλά τίτλο άλλης ειδικότητας, καθώς

και ιατροί άλλων ειδικοτήτων οι οποίοι αναλαμβάνουν και εκτελούν καθήκοντα ιατρού εργασίας μέχρι τη λήξη της προθεσμίας του παρόντος για την κατάθεση της αίτησης για εκπαίδευση, για απόκτηση ειδικότητας της ιατρικής της εργασίας».

Οι παραπάνω γιατροί θα πρέπει μέσα σε πέντε (5) έτη από τη δημοσίευση του ν. 3144/03 (δηλ. έως 8-5-03) να αποκτήσουν τον τίτλο της ειδικότητας της ιατρικής της εργασίας.

Με το αρθ. 29 κεφ. Ε' του ν. 3227/04, ο χρόνος κατάθεσης της αίτησης για την απόκτηση της ειδικότητας της ιατρικής της εργασίας από τους γιατρούς των παραπάνω περιπτώσεων ορίζεται σε δεκαοκτώ (18) μήνες από τη δημοσίευσή του (δηλ. έως 9-8-05). Η σχετική αίτηση κατατίθεται από τους ενδιαφερόμενους στο Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας

Μετά την 8-5-2008 δεν επιτρέπεται σε γιατρό που δεν

κατέχει ή δεν ασκεί την ειδικότητα της ιατρικής της εργασίας να εργάζεται και να παρέχει υπηρεσίες γιατρού εργασίας.

Με το αρθ. 25 του κεφ. Ε' ρυθμίζονται οργανωτικά θέματα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων όπως: μετονομάζεται η Διεύθυνση Επιθεώρησης σε Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων & Ενημέρωσης του

Πολίτη.

Προστίθεται Διεύθυνση Διαχείρισης της Πληροφόρησης, Επιμόρφωσης & Παρακολούθησης Πολιτικής Συνθηκών Εργασίας για θέματα ασφάλειας & υγείας που υπάρχει στη Γενική Διεύθυνση Συνθηκών & Υγιεινής της Εργασίας και τέλος αναδιαρθρώνεται η Διεύθυνση Συνθηκών Εργασίας και το Κέντρο Υγιεινής της Εργασίας.

Συνέδρια - Ημερίδες - Εκθέσεις

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Καψάλη

- 19-22 April 2005, Beijing,**
The tenth International Conference on Occupational Respiratory Diseases – 10th ICORD
Organized by the International Labour Office, the Ministry of Health of China and the Chinese National Organizing Committee for the 10th ICORD
Information: 10th ICORD Secretariat, c/o International Health Exchange and Cooperation Center, Ministry of Health, 1 Xi Zhi Men Nan Lu, Beijing 100044, China
Tel: (+86) 1068792527/68792531, **Fax:** (+86) 106879:25 28
E-mail: executive@icord2005.com
Web: <http://www.icord2005.com>
- 26-30 April 2004, Melbourne, Australia**
18th World Conference on Health Promotion and Health Education
Conference **organized by** the International Union for Health Promotion & Education (IUHPE)
Conference Secretariat: VicHealth 15 Pelham St.
Tel: +61 396071715,
Fax: +61 396071375
E-mail: schaplin@vhp2k.vichealth.vic.gov.au
Web: <http://www.health2004.com.au>
- 20-22 May 2004, Sevilla, Spain**
International Non-ionizing Radiation Workshop and Symposium
Organized by the International Commission on Non-ionizing Radiation Protection.
Information: Karin Chabrel, ICNIRP – R.Matthes, c/o Bundesamt fuer Strahlenschutz, Ingolstaedter Landstrasse 1, 85764, Oberschleissheim, Germany
Tel: (+49) 18888 333 2156/89 31 603 21 56,
Fax: (+49) 1888 333 2155 /89316032155
E-mail: info@icnirp.org
Web: http://www.ilo.org/pubcbgi/links_ext.pl?http://www.w.icnirp.org/
- 5-7 May 2004, Dornbirn, Austria (Border quadrangle of Germany, Switzerland, Liechtenstein and Austria)**
3rd PREVENTA 2004: Save money with occupational safety and health
Further Information: Bundesarbeitsgemeinschaft fuer Sicherheit und Gesundheit bei der Arbeit (BAS) E.V. Alte Heerstr.111, 53757 Sankt Augustin,
Tel: +49(0) 2241 231600
Dornbirner Messe GMBH, Messestrabe 4, A-6854 Dornbirn
Tel: +43(0) 5572/305-0,
Fax: +43(0) 5572/305-311
E-mail: service@dornbirnermesse.at
Web: <http://www.dornbirnermesse.at/>
- 8-13 May 2004, Atlanta, Georgia World Congress Center, USA**
AIHce 2004 Discover new ways of Promoting OEHS Excellence
Sponsors: American Industrial Hygiene Association (AIHA), Contact: AIHA Meetings & Education Department 2700 Prosperity Av. Suite 250, Fairfax, VA 22031
Tel: (703) 849-8888,
- E-mail:** infonet@aiha.org
- 18-19 Μαρτίου 2004, Αθήνα, Ξενοδοχείο Park,**
3ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Υγιεινής και Τεχνολογίας Τροφίμων «Νομοθεσία, Ασφάλεια, Υγιεινή και Ποιότητα Τροφίμων»
Διοργάνωση: Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία - Κλάδος Κτηνιάτρων Υγιεινολόγων και Τεχνολόγων Τροφίμων
Επικοινωνία: Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία (Σ. Ραμαντάνης)
Τηλ: 210 4124140, **Fax:** 210 8645744
E-mail: ramadspy@teiath.gr
Web: <http://www.hvms.gr/eke/sinedria-02.html>
- 27 Απριλίου 2004 – 1 Μαΐου 2004, Ξενοδοχείο Hilton, Αθήνα**
30ο Ετήσιο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο Πληροφορίες: Γραμματεία Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών, Μαϊνδρού 23,
Τηλ: 210 7211845,
Fax: 210 7215082
E-mail: iea@mednet.gr
Web: <http://www.mednet.gr/greek/epis/epis30.htm>
- 26-29 Μαΐου 2004, Αθήνα**
Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Αθλητισμός, Κοινωνία και Ταυτότητα»
Διοργάνωση: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
Τηλ: 210 3422292,
Fax: 210 3422272
E-mail: nkonst@fhw.gr
Web: <http://www2.fhw.gr/conferences/athletics/index/html>

Βιβλιοπαρουσίαση

Σύγχρονη Εργονομία

Συγγραφείς: Λάμπρος Λάιος
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς
Μαρία Γιαννακούρου Σιουτάρη
Διδάκτωρ Εργονομίας
Εκδοτικός Οίκος:
Εκδόσεις Παπασωτηρίου
Σελίδες: 686
Έκδοση: 2003
ISBN: 960-7530-44-6

Το νέο αυτό βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία για το αντικείμενο της εργονομίας. Στα δεκαοκτώ κεφάλαιά του αναπτύσσονται οι βασικοί τομείς της εργονομίας όπως για παράδειγμα: ελληνικά ανθρωπομετρικά στοιχεία για το σχεδιασμό επίπλων και εξοπλισμού, το πρότυπο BSR HFES 100 (2003) που περιγράφει τις νέες αντιλήψεις

για το σχεδιασμό θέσεων εργασίας με υπολογιστές, προδιαγραφές οργάνων ελέγχου (χειρολαβές, μοχλοί, όργανα εισαγωγής δεδομένων π.χ. ποντίκι, πληκτρολόγιο), η χωροταξία εργασιακών χώρων, ο χειρισμός φορτίων από τον άνθρωπο. Ειδικές θεματικές ενότητες αποτελούν επίσης οι επιπτώσεις τόσο διαφόρων παραγόντων του περιβάλλοντος (κλίμα, φωτισμός, θόρυβος, δονήσεις, επιβραδύνσεις / επιταχύνσεις) καθώς και της νόησης και της λήψης αποφάσεων στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ειδικό κεφάλαιο αποτελεί τέλος η περιγραφή μεθοδολογιών της εργονομίας που χρησιμοποιούνται κατά τις διαφορετικές φάσεις του κύκλου ανάπτυξης ενός προϊόντος ή συστήματος εργασίας.

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται σε στελέχη επιχειρήσεων και οργανισμών που απασχολούνται σε τμήματα σχεδιασμού, παραγωγής, προσωπικού, ποιότητας και συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας. Αξίζει να επισημαθεί ότι η παρούσα έκδοση βασίζεται αφενός σε πρόσφατα δεδομένα της διεθνούς βιβλιογραφίας για την εργονομία αλλά και στην προσωπική ερευνητική εμπειρία των συγγραφέων, γεγονός πολύ σημαντικό για την εξέλιξη του αντικειμένου της εργονομίας και στην Ελλάδα.

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Λώμη

Τα χέρια σε κίνδυνο.
Το σύνδρομο δόνησης χεριού – βραχίονα
 Μετάφραση
 ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 2003
 ISBN: 960-7678-44-3
 23 σελίδες

Μεγάλος αριθμός εργαζομένων σε πολλούς κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων εκτίθενται σε δονήσεις μεταδιδόμενες μέσω των χεριών. Ο κίνδυνος του Συνδρόμου Δόνησης Χειρός-Βραχίονα υπάρχει όταν ένα μηχάνημα, εργαλείο ή συσκευή χειρός υψηλής δόνησης χρησιμοποιείται σε τακτική βάση.

Το φυλλάδιο αυτό στοχεύει να βοηθήσει τους εργοδότες και τους λοιπούς αρμόδιους στην πρόληψη των εργασιακών κινδύνων, ώστε να ενημερωθούν για τους κινδύνους έκθεσης εργαζομένων σε δονήσεις που μεταδίδονται από τα χέρια και να υιοθετήσουν μέτρα βελτίωσης της ασφάλειας και υγείας στις εταιρείες τους.

Το πρωτότυπο κείμενο εκδόθηκε στα αγγλικά και τα γαλλικά, το 2001 από το Εθνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Ασφάλειας (INRS), Νανσύ, Γαλλία, με τίτλο "THE HAND IN DANGER. Hand-arm vibration syndrome"

Η σπονδυλική στήλη σε κίνδυνο. Οδηγοί δονούμενων οχημάτων

Μετάφραση
 ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 2003
 ISBN: 960-7678-45-1
 23 σελίδες

Οι οδηγοί και οι καθημερινοί χειριστές κινητών μηχανημάτων συχνά εκτίθενται σε δονήσεις που μεταδίδονται από το κάθισμα ή το δάπεδο σε όλο τους το σώμα. Η κατ' επανάληψη έκθεση σε δονήσεις μπορεί να προκαλέσει πόνο της μέσης, τραυματισμό των σπονδύλων και των δίσκων και άλλες παθολογικές καταστάσεις. Υπάρχουν τρόποι μείωσης των κινδύνων αυτών.

Το φυλλάδιο αυτό στοχεύει να βοηθήσει τους εργοδότες και τους λοιπούς αρμόδιους στην πρόληψη των εργασιακών κινδύνων, ώστε να ενημερωθούν για τους κινδύνους έκθεσης εργαζομένων σε δονήσεις που μεταδίδονται από τα χέρια και να υιοθετήσουν μέτρα βελτίωσης της ασφάλειας και υγείας στις εταιρείες τους.

Το πρωτότυπο κείμενο εκδόθηκε στα αγγλικά και τα γαλλικά, το 2001 από το Εθνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Ασφάλειας (INRS), Νανσύ, Γαλλία, με τίτλο "The spine in danger".

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
 ΛΙΟΣΙΩΝ 143 ΚΑΙ ΘΕΙΡΣΙΟΥ 6, 104 45 ΑΘΗΝΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ, ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1564/2000 ΚΕΜΠΑ